

Mendelova univerzita v Brně
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**PŘÍSTUP OSN K HROZBĚ GLOBÁLNÍHO
TERORISMU: KOMPARACE PŘÍPADOVÝCH
STUDIÍ AL-KÁJDY A ISLÁMSKÉHO STÁTU**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor práce: Martina Karkulíková

Vedoucí práce: Mgr. Eva Taterová

Brno 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 20. května 2016

.....

Martina Karkulíková

Poděkování

Ráda bych tímto způsobem poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Evě Taterové za její vstřícný přístup, odbornou pomoc a cenné rady, které mi v průběhu zpracování a vedení mé práce poskytla.

Děkuji také svým blízkým a rodině za jejich vytrvalou podporu v průběhu celého studia.

Anotace

KARKULÍKOVÁ, M. *Přístup OSN k hrozbě globálního terorismu: komparace případových studií al-Kájdý a Islámského státu*. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015.

Bakalářská práce se zabývá přístupem Organizace spojených národů k hrozbě globálního terorismu. V první části jsou představeny a popsány základní definice a charakteristiky teroristických organizací spolu s dosavadním vývojem jednotlivých forem terorismu. V navazující části se práce zaměřuje na postup OSN, jak jsou hrozby terorismu vyhodnocovány a jakými disponuje nástroji v boji proti terorismu. Poslední částí je komparace případových studií al-Kájdý a Islámského státu, kde jsou popsány aktivity jednotlivých teroristických organizací a konkrétní postupy OSN, které jsou následně vyhodnoceny v závěrečné části.

Klíčová slova: OSN, terorismus, globální terorismus, islám, al-Kájdá, Islámský stát

Annotation

KARKULÍKOVÁ, M. *The admission of the United Nations to the imminence of global terrorism: comparison of the case studies of al-Qaeda and Islamic State*. Bachelor thesis. Brno: Mendel university in Brno, 2015.

This bachelor thesis is focused on the admission of the United Nations to the imminence of global terrorism. The first part introduces and describes the main definitions and characteristics of terrorist organizations together with current development of individual forms of terrorism. Next part deals with the procedure of evaluation terrorism threats by the United Nations and what kind of tools the United Nations has for a fight against terrorism. The last part is comparison of the case studies of al-Qaeda and Islamic State which describe the activities of terrorist organizations and specific procedures of the United Nations which are evaluated in the last part of this thesis.

Key words: UN, terrorism, global terrorism, islam, al-Qaeda, Islamic state

Obsah

1. ÚVOD	7
2. METODOLOGIE	9
3. TERORISMUS (vymezení, typologie a vývoj)	11
3.1 Vymezení a definice terorismu	11
3.2 Hlavní charakteristiky teroristických organizací a terorismu	13
3.2.1 Struktura teroristické organizace	13
3.2.2 Komunikační strategie terorismu	13
3.2.3 Strategie, taktiky a cíle	14
3.3 Typologie terorismu	16
3.4 Vývojové etapy terorismu	18
4. PŘÍSTUP OSN KE GLOBÁLNÍMU TERORISMU	21
4.1 Politické protiteroristické nástroje OSN	22
4.2 Právní protiteroristické nástroje OSN	25
4.3 Politické vyhodnocování hrozby terorismu	26
4.4 Varianty boje proti terorismu	28
4.4.1 Válka proti globálnímu terorismu	29
4.4.2 Boj proti globálnímu terorismu	30
4.5 Rozdílné přístupy v rámci OSN	31
5. PŘÍPADOVÉ STUDIE	33
5.1 al-Kájda	33
5.1.1 Přístup OSN k al-Kájdě	37
5.2 Islámský stát	40
5.2.1 Přístup OSN k Islámskému státu	43
6. ZÁVĚR	45

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	47
-------------------------------	----

1. ÚVOD

Organizace spojených národů (OSN) je mezinárodní organizací a celosvětovým fórem států, které se zaměřuje nejen na bezpečnostní témata. Vznikla po ukončení druhé světové války v roce 1945, jako nástupce neúspěšné Společnosti národů, která byla koncipována v obdobných podmínkách. OSN byla stejně jako Společnost národů založena po ukončení globálního konfliktu, který zasáhl téměř všechny země světa. V případě obou organizací stály za vznikem také podobné cíle a to primárně mezinárodní spolupráce a podpora míru a bezpečnosti (Informační centrum OSN, 2015). V současné době jsou hlavními cíli OSN: zachování a udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, rozvoj spolupráce a přátelských vztahů mezi státy v oblasti hospodářské, sociální a kulturní a posilování úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny (Informační centrum OSN, 2014, s. 3).

Zakládajícím dokumentem organizace je Charta OSN, která upravuje mimo jiné práva a povinnosti členských států, příslušné postupy a fungování a také orgány a jejich příslušné pravomoci. Ústředním orgánem je Rada bezpečnosti (RB), která je složena z patnácti členů, přičemž pět států má statut stálých členů a zbylých deset států je voleno Valným shromážděním na dvouleté období. Mezi stálé členy patří Čína, Ruská federace, Spojené státy americké, Francie a Velká Británie. Toto složení RB odpovídá rozložení systému mezinárodních vztahů po druhé světové válce, ale bohužel již nereflektuje současnou politickou situaci a tedy dnešní uspořádání. Právě tato skutečnost vyvolává v ostatních státech nejednotnost a je zdrojem neshod, které se prolínají do všech oblastí činnosti OSN. Od počátku 90. let 20. století se hovoří o nezbytných reformách OSN a to hlavně reformě vnitřní struktury, procesu rozhodování, kategorie členství, počtu členů RB, práva veta a regionálního zastoupení. Vysoký zájem o členství v RB mají především státy: Brazílie, Indie, Japonsko a Německo (Ministerstvo zahraničních věcí, 2012).

OSN je již od svého založení považována za garanta mezinárodní bezpečnosti a světového míru, i přesto, že doposud neprokazuje schopnost tuto roli plnit. Tato instituce a zejména její struktura je zatížena mnoha problémy, které jsou velmi podobné těm, se kterými se potýkala během své existence také Společnost národů. Zásadním nedostatek

je tedy nejednotnost rozhodování a přístup k jednotlivým řešeným tématům. Mimo to je RB kritizována z řad mnoha států za nedemokratičnost rozhodování, vzhledem k právu veta, kterým disponuje pouze pět zmíněných stálých členů. Podstatnými otázkami jsou také způsob financování a absence armády, což v mnoha ohledech komplikuje postavení OSN, která díky tomu nemá prostředky pro vynucení přijatých ustanovení.

Neshody mezi členskými státy OSN, změna rozložení ekonomické a politické moci po ukončení studené války a nově bezpečnostní hrozby 21. století s sebou přinášejí mnoho nových výzev, na které musí OSN reagovat. Mezi nejzávažnější hrozby tohoto století se řadí šíření zbraní hromadného ničení, asymetrické války a terorismus. Terorismus je v 21. století velmi diskutované téma, se kterým se setkává téměř každý prostřednictvím televize, internetu, novin a stále častěji i osobně. Závažnost této hrozby roste spolu s rostoucí globalizací, tedy provázaností světa nejen z ekonomického hlediska, ale také politického a sociálně-kulturního. Globalizace umožnila větší otevřenost světa, rozvoj moderních technologií, dopravy a vědy. I přesto, že je možné tyto skutečnosti vnímat velmi pozitivně, nese s sebou tento jev také mnoho negativních aspektů. Současný rozvoj a zrychlení všech přesunů a transferů umožňuje teroristickým organizacím překračovat hranice svých států a získat velmi moderní a nebezpečné technologie. Spolu s rostoucí provázaností roste také rozsah teroristických aktivit a význam boje proti terorismu. Od roku 2001 se nejvíce diskutuje o islámsky orientovaném terorismu nebo také radikálním fundamentalismu, za jehož zástupce je možné považovat například al-Kájdú a v dnešní době se velmi projevující organizaci takzvaný Islámský stát. Obě tyto organizace reprezentují zájmy tisíců muslimů a jejich přání o znovuoobnovení chalífátu. Tyto organizace a jejich činy naprosto změnily dosavadní chápání pojmu terorismus a vyvolaly vlnu strachu mezi lidmi po celém světě. Právě tato situace vyvolává potřebu zajištění světového garanta bezpečnosti, jehož roli by měla zastávat OSN.

Nutnost zabývat se tímto tématem a jeho závažnost roste spolu s častějšími teroristickými útoky. Velmi důležité jsou proto také aktivity OSN jakožto garanta bezpečnosti a také postupy jednotlivých států, které výsledné kroky ovlivňují. I přesto, že již existuje mnoho publikací a odborných prací věnujících se tomuto tématu je dle autorky důležité shrnout stěžejní charakteristiky teroristických organizací a postupy OSN.

2. METODOLOGIE

Cílem bakalářské práce s názvem Přístup OSN k hrozbě globálního terorismu a komparace případových studií organizací al-Káida a Islámský stát je vysvětlit samotný pojem terorismus a jeho charakteristiky a dále zhodnotit přístup a nástroje OSN v oblasti protiteroristické politiky. Práce je členěna do dvou částí a to části teoretické, která byla zpracována metodou literární rešerše a části komparativní případové studie. Volba al-Káidy a Islámského státu byla vzata s ohledem na stejný region působení, srovnatelné základní a původní motivace činů, strategie a fakt, že jsou tyto organizace vnímány jako nejvýznamnější představitelé islámsky orientovaného terorismu.

Teoretická část se v první řadě zabývá termínem terorismus a snaží se vhodně uchopit a definovat tento pojem pro další části práce. Součástí této kapitoly je také rozlišení základních charakteristik terorismu, jednotlivých typů a také vývojových etap. Navazující část se zabývá základními východisky přístupu OSN k boji proti terorismu. Jsou zde zmíněny nejdůležitější politické a právní nástroje OSN a také způsob vyhodnocování hrozeb terorismu. Metoda literární rešerše, která byla v tomto případě použita, spočívá ve vyhledávání, shromažďování dat a informací a jejich následné zpracování v daných souvislostech. Výchozí literaturou pro zpracování literární rešerše byly především knihy: Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století - Jan Eichler (2006), dále Terorismus – Marian Brzybohatý (1999) a kniha Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy – Radana Makariusová (2013).

Komparativní případová studie, jak uvádí Drulák (2008, s. 62-88) se soustředí na studium případů a zkoumá dva nebo více jevů a provádí jejich srovnání. Výhodou komparativní studie naproti studii jednopřípadové je možnost poukázání na zjištění, které jsou více patrné až při porovnání daného jevu s jevem dalším. Pro tuto práci si autorka vybrala druh komparativní studie „kontrast kontextů“, který se nejčastěji používá pro analýzu a srovnání vybraných jevů a nevytváří nová zobecnění, nýbrž napomáhá odhalit charakteristické rysy.

Případové studie teroristických organizací se věnují stručnému vývoji a dále základním rysům přístupu OSN v jednotlivých případech. Limitujícími faktory práce jsou v tomto ohledu neúplnost, zkreslenost či neaktuálnost některých dat a informací,

vzhledem k tomu, že organizace Islámský stát se dostává do povědomí až v posledních letech.

V závěrečné části jsou dále zodpovězeny následující stanovené výzkumné otázky:

- Jaké nástroje OSN v rámci boje proti terorismu používá nejčastěji?
- Které státy si v rámci boje proti teroristickým organizacím Islámský stát a al-Kájda počínají nejvýrazněji?
- Používá OSN při přístupu k organizaci Islámský stát stejné nástroje jako při přístupu k organizaci al-Kájda?

3. TERORISMUS (vymezení, typologie a vývoj)

Terorismus v současné době představuje jednu z nejzávažnějších bezpečnostních hrozeb i přesto, že byl na počátku 90. let spíše považován za riziko, kterému nebyl přikládán větší důraz. Jak uvádí Bonanate (1997, s. 9-17) v průběhu 20. let začal problém terorismu eskalovat a terorismus se rozšířil nejen z kvantitativního hlediska, co se týká celkového počtu případů, ale i geografického, což dokládá fakt, že v současnosti téměř neexistují země, které by s terorismem nikdy nepřišly do styku. Za období s největší frekvencí projevů teroristických aktivit je považováno období v letech 1968 až 1978, kdy bylo zaznamenáno 757 aktivit, přičemž více než polovina byla namířena na evropské státy a to konkrétně Francii, Velkou Británii a Německo (Bonanate, 1997, s. 9-17). Právě v důsledku vzrůstající frekvence a intenzity je terorismu a jeho projevům v současné době věnována velká pozornost. Od 70. let 20. století je terorismus definován jako nová forma války, kterou nelze jednotně specifikovat či vymežit a po událostech 11. září 2001 se objevuje mnoho nových definic a je tedy velmi těžké terorismus jednotně vymežit. Následující podkapitoly se stručně věnují některým ze základních vymezení, typologii a vývoji terorismu.

3.1 Vymezení a definice terorismu

Mezinárodně uznávaná definice terorismu doposud neexistuje. Samotné vymezení terorismu je jedním z hlavních problémů, vzhledem k tomu, že jednotlivé mezinárodní organizace, státy i jednotlivci ho mohou vnímat odlišně s ohledem na daný kontext a okolnosti. Dalším důvodem, proč je definovat terorismus obtížné, je fakt, že se neustále vyvíjí a nejedná se o neměnný jev.

Původ slova terorismus pochází z latinského slova *terrere*, což znamená strašný, hrozný nebo také děsit (Smolík, 2014, s. 68). Radana Makariusová (2013, s. 15-21) na základě hlavních charakteristik definuje terorismus takto: „Terorismus je záměrný, politicky motivovaný čin vykonaný nestátním aktérem zákeřně a krutě za účelem ochromení veřejnosti.“ Za základní znaky terorismu považuje:

- *Terorismus je úmyslným činem.*
- *Terorismus je páčán za účelem dosahování čistě politických cílů.*

- *Terorismus je vykonáván pouze nestátními aktéry.*
- *Terorismus je namířen proti civilistům a vysoký počet obětí bývá cílem dnešního teroristického činu.*

Ministerstvo vnitra České republiky (2009) uvádí definici, která byla v roce 1980 přijata v USA a velmi rychle se stala vodítkem pro hodnocení teroristických činů: „Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“

Mimo vymezení terorismu jako takového je důležité také charakterizovat pojmy teroristická skupina a teroristický skutek. Teroristickou skupinou se rozumí skupina více než dvou osob, která je charakteristická specifickou strukturou a rozdělením jednotlivých úkolů v rámci páchaní teroristických činů. Teroristickým skutkem neboli činem rozumíme naproti tomu takové aktivity, které ohrožují stabilitu daného státu či organizace (Ministerstvo vnitra České republiky, 2009).

V neposlední řadě je nezbytné pro charakteristiku odlišit terorismus od nejčastěji zaměňovaných pojmů: kriminální čin, organizovaný zločin, válka a guerilla. Kriminální čin se od teroristického činu liší v zásadě politickou motivací a politickými důsledky, které patří k hlavním charakteristickým rysům terorismu (Brzybohatý, 1999, s. 15). Organizovaný zločin je naproti teroristickým i kriminálním činům motivován zvýšením finančního kapitálu zpravidla nelegální cestou. Nejčastěji se jedná o nelegální obchod se zbraněmi, drogami a ve vážných případech i obchod s lidmi (Makariusová, 2013, s. 23). Velmi často je také terorismus vykládán jako válka, ale i přesto, že je terorismus od 70. let 20. století vymezen jako nová forma války, o válku jako takovou se nejedná. Nejdůležitějším rozdílem je složení aktérů. V případě války jsou hlavními aktéry státy a jejich armády a případně obyvatelstvo. Naopak pokud se jedná o terorismus, hlavní roli hrají nestátní aktéři a stát je postaven do role napadaného objektu. Mění se také úloha obyvatelstva, které se stává zstrašovaným referenčním objektem strategie a taktiky teroristické skupiny či jednotlivce (Eichler, 2006, s. 149). V poslední řadě je terorismus

nejčastěji zaměňován s guerillou, která je často označována také jako partyzánská válka. Pro guerillová uskupení je typická primárně vojenská činnost a organizace do jednotek. Cílem je převážně oslabení vojenské síly protivníka, nikoli útoky na civilní obyvatelstvo, jako je tomu u terorismu (Smolík, 2010, s. 25). Na guerillová uskupení je z hlediska mezinárodních vztahů nahlíženo odlišněji, než na teroristické skupiny. Cílem guerilly je nejčastěji naplňování vlastních cílů či obrana práv, které jsou v rozporu s místní vládou.

3.2 Hlavní charakteristiky teroristických organizací a terorismu

3.2.1 Struktura teroristické organizace

Teroristické organizace, jak již bylo definováno, jsou strukturované skupiny, pro něž je dané rozdělení velmi striktní. Dané struktury se mohou lišit dle jednotlivého typu terorismu, přičemž velmi specifické rozdělení panuje v islamistických teroristických organizacích. Nejčastěji je obecná struktura teroristických organizací znázorňována jako pyramida. Vrchol pyramidy tvoří takzvaný štáb a tvrdé jádro organizace. Tuto skupinu tvoří úzký okruh lidí, kteří jsou nejvyššími vůdci a rozhodují o cílech útoků. Mají k dispozici vlastní útvary zpravodajství, jako jsou finanční, vojenské či obchodní. Na nižší úrovni operuje skupina aktivních členů, kteří žijí v ilegalitě a provádějí teroristické útoky. Počty aktivních členů se pohybují v řádech desítek členů. Poslední složku tvoří aktivní a pasivní podporovatelé. Aktivní podporovatelé tvoří informační a komunikační nástroj, nezúčastňují se akcí, ale zajišťují vše potřebné pro útok. Naopak pasivní složka tvoří spíše základnu pro doplňování aktivních podporovatelů, je to nejpočetnější skupina, která šíří myšlenky a získává podporu dalších. Tato struktura je také velmi typická pro srovnávané organizace al-Kájda a Islámský stát. (Brzybohatý, 1999, s. 29-30).

3.2.2 Komunikační strategie terorismu

Teroristické skupiny se vyznačují nejen specifickou strukturou, ale také specifickou komunikační strategií. Vysoká organizovanost a přesné rozdělení do skupin, jejichž cílem je komunikace informací v daném sektoru. Podstatou komunikace je v případě teroristických organizací primárně sdělení zprávy či poselství potenciálnímu

protivníkovi. Podle Makariusové (2013, s. 22) je proces managementu komunikace velmi podobný procesu komunikace v obchodní společnosti a je rozdělen do pěti skupin:

1. *Analýza a rozvoj komunikačních cílů* – první fáze procesu se soustředí na vytvoření image skupiny a jednotného jména, které je možné považovat také za jakousi značku organizace. Nedílnou součástí této fáze je přesná definice záměru a cílů skupiny a způsob jejich naplňování prostřednictvím primárních aktivit.
2. *Postup v komunikační strategii* – další krok tedy vymezení jasné komunikační strategie, je velmi klíčové pro následující postup vzhledem k tomu, že cílem teroristických organizací je upoutání pozornosti a vytvoření atmosféry strachu. Proto je nutné zvolit vhodná média, správně svá sdělení načasovat a zhodnotit jakými technickými i finančními možnostmi organizace disponuje.
3. *Zacílení audience a výběr komunikačních kanálů* – na volbu vhodné komunikační strategie navazuje výběr cíle a komunikačního kanálu. V tomto případě je možné cílit svá sdělení na širokou veřejnost či žurnalisty.
4. *Rozvoj a vykonání plánu komunikační strategie* – vykonání plánu zahrnuje především vytvoření předem zvolené strategie, přesné definování, komu je cíl komunikace určen, vymezení komunikační taktiky a v poslední řadě realizace jednotlivých předem stanovených cílů komunikační strategie.
5. *Zhodnocení* – posledním krokem, ale velmi důležitým je celkové zhodnocení průběhu komunikace. Důraz je kladen na monitoring, analýzu médií a porovnání původního plánu s reálným průběhem komunikace.

3.2.3 Strategie, taktiky a cíle

Terorismus se odlišuje nejen specifickou strukturou, ale také strategií či cíli svých aktivit, které jsou naprosto odlišné od jiných způsobů vedení válek. Nejzákladnějším rysem terorismu je nepřímá strategie, kam Eichler (2006, s. 150-151) zařazuje několik typických charakteristik, které jsou patrné téměř při všech teroristických aktivitách:

- *teroristé se vyhýbají přímému, čelnímu souboji, napadají zákeřně a nečekaně,*
- *zcela obcházejí nejsilnější prvky obrany své oběti,*
- *násilí a strach jsou hlavními nástroji terorismu,*

- *nesnaží se působit na ozbrojené síly.*

Konkrétní strategie či taktika vychází především z dané politické situace, protože hlavním cílem je její změna. Obecně ale platí, že útoky jsou prováděny bez předchozího ohlášení a přípravy probíhají utajeně, což znemožní objektu se jakkoliv bránit. Teroristické útoky či atentáty jsou typické dlouhodobým plánováním a systematicky organizovanou akcí. Vyhýbají se přímé konfrontaci a typickými nástroji jsou strach, manipulace a násilí, které zanechávají značné psychologické dopady. Teroristické skupiny se zaměřují na civilní obyvatelstvo a téměř vždy obcházejí ozbrojené složky, působí tak největší ztráty na životech těch nejzranitelnějších. Dále také vždy odlišují cíl od oběti, která je pouze nástrojem nátlaku, aby teroristé dosáhli požadovaného cíle, tím je nejčastěji vynucení změn politiky, ať už vnitřní nebo zahraniční, destabilizace státu a také získání pozornosti a vyvolání atmosféry strachu.

Brzybohatý (1999, s. 31-33) se v zásadě s vymezením základních strategií s Eichlerem shoduje, ale dominantní taktiku vidí spíše zviditelnění a vysokou propagaci teroristických činů. Za taktické principy charakteristické pro teroristické aktivity tedy považuje: *použití násilí jako argumentace, výběr cílů z hlediska propagandistického využití, použití provokativního útoku, maximální publicita a minimální riziko, využití překvapení k překonání obranných opatření, hrozby a násilí a ignorování nezúčastněných osob.*

Co se týká cílů útoků, tak zde je velmi tenká dělicí čára mezi tím, kdy se jedná o teroristický útok a kdy jde pouze o součást boje. V zásadě mohou být cíle teroristů shodné s cíli válečných operací či národněosvobozeneckého hnutí, ale liší se situace a záměr, proč je na daný cíl útočeno. Za základní cíle jsou považovány: infrastruktura, průmyslové podniky, nejvyšší političtí činitelé, ozbrojené síly a obyvatelstvo. Nejjednodušším případem je útok, jehož cílem je obyvatelstvo, protože v tomto případě se jedná vždy o teroristický útok. Obtížnější situace, ale nastává při vyhodnocení útoku v případě dalších zmíněných cílů. Pokud dojde k útoku na politické činitele v období míru, tak se jedná o teroristický útok, naopak ve válečném stavu se může jednat o součást boje. Stejně tak je možné posuzovat útoky na infrastrukturu a průmyslové podniky, které jsou cílem válečných operací převážně s cílem oslabit hospodářství a fungování daného státu.

Naproti tomu v mírovém stavu se jedná o terorismus s cílem zastrašit veřejnost. Poslední variantou je útok na ozbrojené síly. Typickým příkladem je napadení na vojáky, kteří v dané zemi působí na základě mandátu RB OSN. V tomto případě se vždy jedná o terorismus s cílem vyvolat strach a znemožnit vykonávání mandátu (Eichler, 2006, s. 152-155).

3.3 Typologie terorismu

Terorismus lze rozlišovat podle velkého množství kritérií, a proto existuje mnoho rozdělení a typologií dle jednotlivých faktorů. Mimo rozdělení terorismu dle vztahu k teritoriu státu na *domácí* a *mezinárodní* je jako základní rozdělení nejčastěji uváděno rozdělení na terorismus *státní* a *individuální či skupinový*. Státním terorismem se rozumí forma vlády na území daného státu, kde jsou pro prosazování politických cílů vládnoucí skupiny používány formy zastrašování a násilí. Tento druh terorismu je velmi těžko postižitelný vzhledem k tomu, že v rámci daného státu je legalizovaný právními normami.

Druhou zmiňovanou formou je terorismus individuální nebo také skupinový, za který je považován jakýkoliv teroristický čin spáchaný jednotlivci či skupinami, uchylujícími se k násilí nebo hrozcími jeho použitím proti státu, institucím či obyvatelstvu a je motivován separatistickými snahami, extremistickými ideologickými koncepcemi či fanatismem nebo se zakládá na subjektivních a iracionálních pohnutkách a jehož cíl spočívá ve vystavení veřejné moci nebo obecně veřejného mínění strachu (Jan Chmelík, 2008, s. 30-31).

Naopak Jeníček a Foltýn (2010, s. 104) považují za základní rozdělení na terorismus konvenční, který se uchyluje ke klasické formě boje a terorismus nekonvenční, v jehož případě může dojít k použití zbraní hromadného ničení, jako jsou chemické, radiologické, biologické a případně jaderné zbraně. Nekonvenční terorismus jako takový je spíše považován za hrozbu 21. století či budoucnosti.

Dalším velmi důležitým aspektem rozdělení terorismu je ideová motivace, tedy faktor, který podněcuje teroristy k páchání daných činů. Mareš (2005, s. 36) v této kategorii rozděluje následující typy terorismu:

- Ultralevicový terorismus – násilné jednání v duchu politických názorů orientovaných levicově, nejčastěji obhajováno egalitářství,

- Ultrapravicový terorismus – hlavní motivací obrana pravicových hodnot (moc, autorita, tradice),
- Etnický a teritoriální terorismus – boj za vlastní zájmy, práva, hodnoty či území (Baskické národní hnutí),
- Náboženský terorismus – prosazování náboženských cílů na základě náboženské ideologie (islamistické teroristické organizace),
- Ekologický terorismus – také ekoterorismus či environmentální terorismus, jedná se o násilné jednání, jehož cílem je ochrana přírody,
- Kriminální terorismus,
- Psychopatologický terorismus – typické spíše pro jednotlivce, ale známo několik případů, kdy se jednalo o skupinu (Mansonovy skupiny),
- Single-issue – označován také jako monotematický, jedná se o uspokojení či obranu konkrétního politického či sociálního cíle, při kterém jsou používány taktiky a metody terorismu,
- Další varianty terorismu (demokratický terorismus).

V současné době je nejvíce diskutovanou a nejnebezpečnější formou terorismu náboženský a konkrétně islámský terorismus. Je odhadováno, že jedna čtvrtina všech teroristických organizací jsou právě islámští fundamentalisté. Jedná se o fanatické reakce na sekularizaci muslimského světa a rozšiřování univerzálních západních hodnot. Tato forma terorismu je v současné době nejrozšířenější a vyznačuje výraznou intolerancí vůči jiným hodnotám, názorům či směrům. Obecně je možné říci, že islámští extrémisté bojují za vybudování teokratické společnosti a prosazují své cíle a zájmy velmi iracionálně převážně násilnými prostředky, které si poté ospravedlňují svým vyznáním a nutností jej šířit. Dle koránu může muslim šířit myšlenky svého náboženství čtyřmi cestami: džihád srdcem, džihád jazykem, džihád rukou a džihád mečem, přičemž v současnosti je to právě džihád mečem, za který islámští teroristé skrývají své násilné činy. Islámský terorismus patří k nejnebezpečnějším právě proto, že se nebojí požívat násilné metody, dostatečné množství financí disponuje rozsáhlou teroristickou sítí, která poskytuje členům veškeré zázemí. Mimo to se dobrovolníci v těchto organizacích vyznačují vysokou náboženskou motivací. (Ibl, 2008, s. 157 – 159).

V poslední řadě můžeme také uvést typologii dle rozsahu teroristických aktivit, selektivnosti výběru a typu cíle. Rozdělení terorismu dle rozsahu bere v úvahu intenzitu útoků, škodu na majetku a počet obětí. V případě, že se je intenzita útoků nízká, dochází pouze k malému poškození a počtu zraněných osob jedná se o *mikroterorismus*. Pokud je intenzita útoků vyšší a jsou doprovázeny závažnějšími škodami na majetku a ztrátami na životech v řádu stovek osob hovoří se o *mezoterorismu*. V případě, že je intenzita útoků velmi vysoká, je ve velké míře poškozována sociálně-ekonomická stabilita státu a počet obětí se pohybuje v řádu tisíců osob, jedná se o *makroterorismus*. Tento typ terorismu je v současné době velmi rozšířený a je typický pro představitele islámsky orientovaných teroristických organizací (Mareš, 2005, s. 38-39).

Rozdělení teroristických aktivit dle výběru cíle měří míru selektivnosti cíle a rozlišuje selektivní, částečně selektivní a neselektivní terorismus. Naproti tomu rozdělení dle typu cíle se zaměřuje konkrétně na druh cíle, na který je mířen teroristický útok. Do této skupiny je možné zařadit dopravní terorismus, energetický terorismus, Agroterorismus, ekoterorismus nebo také cyberterorismus (Mareš, 2005, s. 38-39).

3.4 Vývojové etapy terorismu

O moderním terorismu se hovoří od druhé poloviny 19. století. První projevy jsou zaznamenávány na území Ruska, odkud se dál šíří do Evropy a Spojených států. Vývoj moderního terorismu je nejčastěji dělen do takzvaných vln, které se liší převážně lokací teroristických aktivit a používaných metod. Prvním kdo rozdělení do vln začal používat, byl David C. Rapoport z USA, který toto rozdělení přirovnává k mořským vlnám, které dosáhnou svého vrcholu, po určité době upadají, ale stále nemizí a prolínají se dalšími vlnami. Jeho rozdělení bylo publikováno v 90. letech a jedná se o čtyři vývojové vlny: anarchismus a národní terorismus, levicový/marxistický terorismus, terorismus vyplývající z procesu dekolonizace a náboženský fundamentalismus.

Rapoportovy vlny začínají v 70. letech 19. století a každá vlna reprezentuje období zhruba 40 let a reflektují danou situaci (Makariusová, 2013 s. 37-38). V současné době je spíše používáno rozdělení do tří vývojových vln, které uvádí Eichler (2006, s. 155). Tyto vlny reflektují převážně přesun a rozšíření teroristických aktivit do všech států světa. I přes to, že jsou etapy jednotlivě časově vymezeny, neznáme to, že v současné době

dochází pouze ke globálnímu terorismu. Všechny tři podoby terorismu nadále probíhají a v některých částech světa se prolínají. Rozdělení jednotlivých vývojových je tedy následující:

- 1. vývojová vlna – *Národní terorismus (počátek přelom 19. a 20. století)*
- 2. vývojová vlna – *Mezinárodní terorismus (počátek 70. léta 20. století)*
- 3. vývojová vlna – *Globální terorismus (počátek 11. 9. 2001)*

Počátek národního terorismu je datován na přelom 19. a 20. století. Název této vývojové vlny se odvíjí od teroristických aktivit, které jsou soustředěny do oblasti daného státu a cílem jsou změny ve vnitřní politice státu či hájení vlastních zájmů, které jsou v rozporu s danou politikou. Velmi často se může jednat o skupiny, které usilují o odtržení území a vytvoření nového svrchovaného státu, přičemž oběťmi útoků jsou obyvatelé daného státu nebo ozbrojené složky. Jako typický příklad se uvádí IRA v Severním Irsku, ETA ve Španělsku či čečenský terorismus (Eichler, 2006, s. 155). Tato etapa je doposud uváděna jako nejdéle trvající a je možné ji dále rozdělit dle motivů teroristických organizací na terorismus levicový, pravicový či nacionalistický.

Mezinárodní terorismus se objevuje v 70. letech 20. století. V této době se naprosto mění přístup k hrozbě terorismu, který je pokládán za novou formu války a symbolizuje jednu z nejzávažnějších bezpečnostních hrozeb dnešního světa. Tato forma války mění doposud tradiční chápání aktérů války a jejího průběhu. Stát již není hlavním aktérem, ale je přesunut do role pasivního napadaného objektu. Cíle mezinárodního terorismu se již nesoustředí pouze na změny vnitřní politiky, ale na změny přesahující hranice daného státu. Oběťmi se stávají obyvatelé cizích států a nejčastějším záměrem teroristů je donutit konkrétní stát či organizaci, aby v některé části světa přestala prosazovat své zájmy nebo změnila od základu svou politiku.

Spolu s příchodem mezinárodního terorismu se objevuje nový jev a to státy podporující terorismus. Nejčastěji se jedná o financování teroristických skupin, poskytování základů, zbraní nebo výcvik. Ve většině případů je to pro tyto státy výhodné, pokud teroristická skupina usiluje o změnu zahraniční politiky jiného státu či států, která bude pro podporující stát výhodná (Eichler, 2006, s. 156-157).

Globální terorismus je v současnosti poslední vývojovou etapou terorismu. Název je odvozen od globálního rozměru terorismu. Teroristické sítě jsou rozprostřeny po celém světě, cíl teroristického útoku může být kdekoliv na světě a oběťmi se může stát také prakticky kdokoliv bez ohledu na to, v jaké zemi se nachází. Globální terorismus se vyznačuje tím, že nejsou respektovány geografické ani politické hranice. Mimo názvu globální terorismus se používají také označení hyperterorismus, superterorismus či terorismus transnacionálního charakteru (Eichler, 2006, s. 159).

Za počátek éry globálního terorismu je považován teroristický útok na Světové obchodní centrum v New Yorku 11. září 2001. Tato událost měla velmi zásadní dopad na změny v mezinárodních vztazích na globální úrovni a také na celkové chápání pojmu terorismus. Teroristé jsou považováni za nové činitele mezinárodních a bezpečnostních vztahů a jejich hlavními cíli je destabilizace světového řádu a narušení dosavadního status quo. Za základní charakteristiky globální formy terorismu můžeme považovat zvyšující se počet obětí civilního obyvatelstva, sebevražedné atentáty, transcendentní cíle, síťový a decentralizovaný charakter teroristických skupin, vysoká brutalita a násilí a využívání slabých států jako útočiště (Danics, 2005, s. 87).

Na rozdíl od předchozích podob je tato, čím dál častěji spojována s islámem a je vnímána jako projev nenávisti milionů muslimů vůči západní civilizaci, její kultuře a hodnotám. Dle Makariusové (2013, s. 51) vychází islámský radikalismus z vleklého sovětsko-afghánského konfliktu v průběhu 80. let 20. století. Nejtypičtějšími zástupci této vlny jsou radikální skupiny islamistů a džihádistů, přičemž v současné době je asi nejdiskutovanější organizací Islámský stát. Právě v kontextu událostí, za kterými tato organizace stojí, se velmi často zaměňuje pojem globálního terorismu s islámsky dominantním terorismem. Za současná ohniska terorismu jsou považovány země středního a blízkého východu, některé části Afghánistánu, Irska bývalého SSSR a Jugoslávie (Chmelík, 2008, s. 29-31.)

4. PŘÍSTUP OSN KE GLOBÁLNÍMU TERORISMU

Pro definování přístupu OSN k hrozbě terorismu je v první řadě nutné uvést definici, kterou OSN používá. Vzhledem k tomu, že přijetí jednotné definice je velmi obtížné vzhledem k výše uvedeným faktorům ani na půdě OSN se všechny členské státy doposud neshodly a prozatím používají pracovní definici, která byla přijata rezolucí 1556 v roce 2004 a za terorismus považuje: „kriminální činy zaměřené proti civilistům, spáchané s úmyslem způsobit smrt nebo závažné tělesné zranění či zmocnění se rukojmí, s účelem vyprovokovat stav zastrašení v široké veřejnosti nebo ve skupině lidí nebo specificky zaměřené skupině lidí, zastrašit populaci nebo donutit vládu či mezinárodní organizaci, aby něco učinila nebo se zdržela nějakého aktu a všechny jiné činy, které vytvářejí porušení zákona v rozsahu a v rámci definic mez úmluv a protokolů se vztahem k terorismu“ (Smolík, 2010, s. 116).

Úsilí OSN v boji proti terorismu se zvyšuje spolu s narůstajícím problémem terorismu převážně od poloviny 90. let. OSN se zaměřuje na terorismus na úrovni právní i politické. Od 70. let minulého století byla vydána a ratifikována celá řada úmluv, konvencí a protokolů týkající se teroristických činů a boje proti nim (Informační centrum OSN, 2005). První pokusy o boj proti terorismu se objevily ve 30. letech, kdy předchůdce OSN Společnost národů přijala dvě konvence, první zakazovala teroristické činy poškozující majetek a ohrožující zdraví osob a odsuzovala za tyto činy nejen teroristy, ale také jejich rodinné příslušníky. Druhá konvence se snažila definovat v mezinárodním právu teroristické aktivity jako „kriminální zločiny namířené proti některému státu, které svým cílem nebo charakterem mohou vyvolat strach u jednotlivých skupin osob nebo veřejnosti“ (Bonanate, 1997, s. 52).

Až do 70. let bylo o terorismu diskutováno velmi málo a sporadicky. Výraznější pozornost ze strany OSN byla terorismu poprvé věnována v roce 1972, kdy došlo k tzv. Mnichovskému masakru. Palestinská skupina Černé září zaútočila na olympijských hrách v Mnichově na několik Izraelských olympioniků, s cílem propuštění více než dvě stě palestinských vězňů. Tato tragická událost skončila smrtí čtrnácti lidí, což bylo impulsem pro zapsání na pořad zasedání Valného shromáždění. Celá událost byla důkladně projednána a byl vytvořen Zvláštní výbor pro mezinárodní terorismus (Jonas, 2006, s. 13-15).

Bezpochyby nejvýznamnějším mezníkem v přístupu OSN k hrozbě terorismu je teroristický útok na Světové obchodní centrum 11. září 2001. Nejen, že se změnilo celkové uchopení problému globálního terorismu, ale byl také vytvořen Protiteroristický výbor Rady bezpečnosti (Counter-Terrorism Committee – CTC) a přijato mnoho opatření ke zlepšení stávající situace a zamezení podobným teroristickým činům do budoucna (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

4.1 Politické protiteroristické nástroje OSN

Mezi hlavní politické nástroje OSN v boji proti terorismu můžeme zařadit konkrétní orgány a specializované agentury, které byly zřízeny s cílem regulace teroristických aktivit a také jimi vytvořené akční plány a strategie. Klíčový orgán organizace v této oblasti je Protiteroristický výbor Rady bezpečnosti (CTC). Výbor byl ustanoven na základě rezoluce Rady bezpečnosti č. 1373, která byla přijata 18 dní po teroristických útocích 28. září 2001. CTC se skládá ze všech patnácti členů RB a jeho primárním cílem je přijímat preventivní opatření proti terorismu ve všech jeho formách. Na základě rezoluce 1373 byly mimo jiné stanovena opatření, které musí členské státy OSN přijmout, aby došlo ke zlepšení právní i institucionální schopnosti čelit teroristickým aktivitám a byla posílena celková schopnost CTC. Výbor také monitoruje, zda státy tato opatření přijaly a začlenily je do svých politik. Pro vyšší efektivitu a schopnost bylo zřízeno v roce 2004 také Výkonné ředitelství Protiteroristického výboru (The Counter – Terrorism Committee Executive Directorate – CTED). Ředitelství má 40 členů a je rozděleno na dvě sekce: Assessment and Technical Assistance Office a sekci Administrative and Information Office která je dále rozdělena do tří zeměpisných oblastí pro lepší přizpůsobení se regionálnímu kontextu záležitostí. Cílem ředitelství je převážně poskytovat odborné poradenství CTC (United Nations, 2015).

Mezi nejdůležitější kroky, které výbor spolu s členskými státy podniká, patří:

- zmrazení finančních prostředků osob zapojených do teroristických činů,
- zákaz finanční podpory teroristických skupin,
- sdílení informací s dalšími vládami o skupinách praktikujících nebo plánujících teroristické činy,
- spolupráce s dalšími vládami ve vyšetřování,

- stíhání a zatčení osob zapojených do takových činů,
- potlačování poskytování útočiště, stravy a podpory teroristům (un.org, 2015).

Koordinace těchto aktivit je na globální úrovni velmi obtížná a často jsou delegovány na nižší úrovně regionálních uskupení jako například: Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci, Liga arabských států, Sdružení národů jihovýchodní Asie apod. (Pikna, 2006, s. 37).

I přesto, že může CTC podniknout řadu kroků k prevenci a boji proti terorismu, absence vlastních ozbrojených sil velmi omezuje efektivitu a účinnost těchto opatření. Dalším limitem je také fakt, že rezoluce, které jsou přijímány, nejsou pro členské státy závazné a řada rezolucí má pouze doporučující charakter. V tomto případě je tudíž velmi obtížné naplňování těchto rezolucí vynutit. Značně limitující je také neexistence jednotné mezinárodní právní úpravy, která by zastřešovala všechny formy boje proti terorismu, konvence, úmluvy a rezoluce. Spolu s rostoucí závažností problému je možné také spatřit zvyšující se snahy o dosažení konsenzu v této oblasti. Potřeba a důraz na zvýšení koordinace a spolupráce v oblasti mezinárodního úsilí v boji proti globálnímu terorismu byl kladen již při ratifikaci rezoluce 1373 (United Nations, 2001). Bohužel, je ustanovení globální strategie velmi problematické vzhledem k vysokému počtu členských států, které se do značné míry liší postoji k terorismu vzhledem k lokálním kontextům dané problematiky. Tyto snahy o vytvoření zastřešujícího rámce jsou brzděny převážně rozdílnými politickými zájmy jednotlivých států (Smolík, 2010, s. 134). Některé státy volí spíše militantnější formy boje proti terorismu, jako například USA a naopak státy Evropské unie se přiklání k preventivním formám boje a důrazu na lidskost v přístupu.

Dalším významným politickým nástrojem OSN je Globální strategie proti terorismu, která by měla vykompenzovat nedostatky doposud chybějící jednotné definice a interpretace terorismu na půdě OSN. Globální strategie tedy prozatím tvoří základ mezinárodního protiteroristického práva. Strategie byla přijata na 61. Valném shromáždění v roce 2006 a soustřeďuje se především na lepší spolupráci států a koordinaci jejich protiteroristických aktivit. Tato strategie je prakticky první dokument, který společně schválily všechny členské státy a skládá se z akčního plánu a rezolucí. Dle OSN je tento dokument hlavním nástrojem, který posiluje nejen regionální, ale také

mezinárodní úsilí v boji proti terorismu. Dokument obsahuje návrhy nejdůležitějších protiteroristických aktivit a součástí je také akční plán, který si klade za cíl splnit hned několik dílčích úkolů:

- zavrhnout terorismus ve všech jeho formách a projevech, spáchaným kýmkoliv, kdekoliv a s jakýmikoliv cíli,
- přijmout naléhavá opatření pro prevenci všech teroristických aktivit,
- naplňovat a implementovat přijaté konvence a protokoly,
- usilovat o schválení komplexní úmluvy o mezinárodním terorismu,
- realizovat veškeré rezoluce Valného shromáždění pro odstranění mezinárodního terorismu stejně jako rezoluce o ochraně lidských práv a základních svobod,
- spolupracovat se všemi protiteroristickými orgány Rady bezpečnost při plnění všech úkolů,
- realizovat všechny tyto kroky v souladu s mezinárodním právem a Chartou OSN a s důrazem na lidská práva (United Nations, 2006).

Mimo CTC a CTED v boji proti terorismu také figurují další specializované orgány a to Organizace pro civilní letectví (ICAO), Mezinárodní námořní organizace (IMO), Mezinárodní agentura pro atomovou energii (IAEA) a také Sankční výbor (Sanction Committee). Sankční výbor hraje v této oblasti velmi významnou roli vzhledem k tomu, že jeho úkolem je stanovovat sankce a vyvíjet tak tlak na daný stát či organizaci, aby nebyl porušen mír a narušena bezpečnost. Mezi sankce, které může Sankční výbor stanovit, patří sankce ekonomické, obchodní nebo konkrétní opatření, jako jsou zbrojní embarga, diplomatická omezení či zmrazení finančních prostředků. Sankční výbor mimo stanovování sankcí řídí také sankční seznamy, kde jsou uváděny konkrétní právnické i fyzické osoby s jejich osobními údaji a spojitostí s konkrétním činem či osobou kriminální čin páchající (un.org, 2014). O konečném uvalení sankcí rozhoduje RB, která poprvé schválila sankce proti nestátnímu subjektu v roce 1999, a jednalo se o teroristickou organizaci hnutí Taliban. Tyto uvalené sankce se netýkají států, protože v mnoha případech by bylo nemožné určit stát, kam daná organizace patří vzhledem k jejich síťové struktuře, ale jsou namířeny přímo danou skupinu či jedince ohrožující mezinárodní bezpečnost. (Trávníčková, 2008, s. 212). V oblasti terorismu jsou významné sankční

listiny týkající se konkrétních osob, které jsou podezřívány z teroristických činností a spolupráce z teroristickými organizacemi.

4.2 Právní protiteroristické nástroje OSN

Mezi právní nástroje OSN můžeme zařadit základní mezinárodní dokumenty proti terorismu, jejichž cílem je předcházení a potlačování teroristických aktivit. Tyto dokumenty spolu utvářejí mezinárodní právní požadavky a podmínky pro spolupráci států v boji proti terorismu (Ibl, 2013, s. 77). Právě na vytvoření mezinárodních úmluv se z velké části podílejí konkrétní specializované orgány OSN. Například smlouvy zajišťující bezpečnost civilního letectví a námořní dopravy tvoří Organizace pro civilní letectví a Mezinárodní námořní organizace. Mezinárodní dokumenty Ibl (2013, s. 77-91) rozděluje do pěti výchozích skupin dle obsahu, které jednotlivě zahrnují úmluvy ze specifických oblastí. Rozdělení je následující:

Smlouvy zajišťující bezpečnost civilního letectví a námořní plavby

- Úmluva o trestných a jiných činech spáchaných na palubě civilních letadel.
- Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel.
- Úmluva o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví.
- Úmluva o potlačení protiprávních činů proti bezpečnosti námořní plavby.
- Protokol o potlačení nezákonných činů proti bezpečnosti pevně ukotvených plošin v pevninské mělčině.

Smlouvy zaměřené na ochranu specificky chráněné kategorie osob

- Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám používajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců.
- Úmluva o bezpečnosti pracovníků OSN a přidruženého personálu.

Smlouvy postihující konkrétní projev terorismu spočívající v braní rukojmí

- Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí.

Smlouvy o kontrole a eliminaci prostředků zneužívaných při teroristických činech

- Úmluva o fyzické ochraně jaderných materiálů.
- Úmluva o označování plastických trhavin pro účely jejich identifikace.

Obecněji koncipované smlouvy proti terorismu – nejmladší dokumenty, které byly přijaty v rámci boje proti terorismu a týkají se nepoužívanějších způsobů a technik dnešními teroristickými organizacemi

- Mezinárodní úmluva o potlačování bombových útoků.
- Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu – je považována za nejdokonalejší mezinárodní dokument v boji proti terorismu, ustanovuje financování terorismu jako nový trestný čin a postihuje nové jevy objevující se s novou formou terorismu.

4.3 Politické vyhodnocování hrozby terorismu

Politické vyhodnocování hrozeb patří k základním determinantám dalšího postupu států a mezinárodních organizací a stanovení následných opatření. Hrozba jako taková lze vyhodnotit jako náhlá nebo jako latentní. V případě hrozby náhlé je nezbytné neodkladně jednat a hrozbu zmírnit či eliminovat. Naopak v případě hrozby latentní není třeba jednat okamžitě a je možné vyčkávat, zda se hrozba stane naléhavou. Příkladem hrozby, která v minulosti byla vyhodnocena jako latentní a o několik se stala naléhavou je právě terorismus, ten byl v 90. letech 20. století považována za hrozbu, která není naléhavá a postupem času se stala jednou z nejzávažnějších hrozeb 21. století. Mimo tyto základní vyhodnocení Eichler (2006, s. 164 - 167) uvádí tři přístupy vyhodnocení globálního terorismu, kterými jsou:

1. Projev nenávisti vůči hodnotám západní civilizace – Tento přístup k vyhodnocení hrozby globálního terorismu vznikl na základě vyhlášení války Usámou bin Ládinem v roce 1996 USA. O dva roky později vydal Usáma bin Ládín islámské nábožensko-právní stanovisko, kde zdůraznil, že má každý muslim povinnost zabít Američany. Část jeho projevu uvádí Makaruisová (2010, s. 191): „[...] na základě výše uvedených argumentů a se svolením Boha vydáváme následující fatwu všem muslimům. Je povinnost zabít každého Američana a jejich společníky – civilní i vojenské, je to individuální povinností každého muslima, který to může udělat v každé zemi, kde je jen

trochu možné, aby pomohl osvobodit svatá místa z amerického vlivu a dosahu.“ Mimo toto prohlášení také vydal dvanácti stránkovou deklaraci, kde vyjmenoval čtyři nejdůležitější cíle, jejichž plnění by mělo být důležité pro každého muslima:

1. *Snažit se co nejvíce odstranit přítomnost USA z muslimského světa.*
2. *Zničení Izraele a všech despotických muslimských tyranských režimů.*
3. *Zúctování s heretickým šiismem* (Makariusová, 2013, s. 108).

V zásadě toto vyhodnocení vychází také z faktu, že západ a islámský svět jsou dva světy s diametrálně odlišnými hodnotami. Tuto situaci ještě více komplikuje snaha USA prosazovat západní hodnoty a principy i v jiných částech světa, protože je považují za univerzální a vedoucí k modernizaci a demokracii. Jedná se především o dodržování základních lidských práv, svoboda náboženství, svoboda vyjadřování a prosazování demokratických hodnot. Tento přístup již nahlíží na terorismus jako na mnohamilionovou masu muslimů, která se snaží hájit a prosazovat naopak své zájmy. Bush, který stál v roli tehdejšího prezidenta, tvrdil, že teroristické útoky jsou projevem nenávisti muslimů vůči demokracii, ženám, křesťanům i Židům.

2. *Odveta za politiku USA v době globalizace* – I druhý přístup k vyhodnocení hrozby terorismu se obrací na protichůdné postoje mezi islámským a západním světem, ale v tomto případě se jedná konkrétně a pouze o USA. Teroristické aktivity jsou vnímány jako odvěta za politiku Spojených států v období globalizace v oblasti Perského zálivu, která velmi výrazně ovlivnila dění na Blízkém Východě. Konkrétně se jednalo o Válku v zálivu označovanou také jako Operace pouštní bouře a Operaci Trvalá svoboda tedy válku v Afghánistánu, která byla vedena jako válka proti terorismu po útocích 11. září 2001. Právě v důsledku těchto událostí je USA přisuzována odpovědnost za velké ztráty na životech, růst dětské úmrtnosti, bombardování továren a zavedení sankcí a amerického embarga. Tyto události jsou vnímány jako důvod růstu nenávisti arabského světa vůči západu a globální terorismus je v duchu tohoto vyhodnocení vnímán jako produkt zahraniční politiky USA.

3. *Útok proti stávajícímu uspořádání mezinárodních a bezpečnostních vztahů na globální úrovni* – Posledním přístupem je vyhodnocení terorismu jako útok proti stávajícímu

uspořádání světového systému. Jedná se především o uspořádání mezinárodních bezpečnostních vztahů, který se po ukončení studené války změnilo z bipolárního na multipolární a neexistuje žádná vyšší autorita, která by byla schopná vynutit si řád a pravidla. I přesto, že v tomto systému neexistuje jeden klíčový aktér, ale více center moci, jako nejdůležitější aktér jsou stále vnímány USA, které zastupují roli hegemonu především v oblasti technologické a vojenské vzhledem k tomu, že jejich výdaje na zbrojení tvoří téměř 40% celosvětových výdajů. Mimo to na Spojené státy připadají 4% světového obyvatelstva a jsou tak vnímány mnoha teroristickými organizacemi jako ztělesnění současného systému. Mimo USA je možné jako hegemonu vnímat také například Čínu, Japonsko či Evropskou unii z hlediska vysokého ekonomického potenciálu nebo také země Brazílie, Německo, Rusko či Jihoafrická republika, které zastávají role regionálních velmocí. Tyto země, ale na rozdíl od USA zastávají významná postavení až v posledních letech, přičemž USA zaujímá ústřední pozici více než 50 let. George Perkovich (Eichler 2006, s. 166) také upozorňuje na fakt, že USA podporují Izrael proti Palestincům, aniž by znali více souvislostí a kontext v dané oblasti.

Souhrnně lze k těmto přístupům říct, že se jedná pouze o teorii, která v praxi nelze přesně identifikovat. V daném hodnocení se ve velké míře odráží subjektivita posuzovatele a je tedy velmi těžké v případě jakékoliv hrozby teroristického útoku určit, zda se jedná o útok na základě nenávisti vůči západním civilizacím nebo útok, jehož cílem je poškodit současný systém mezinárodních vztahů. Ve většině případů se může jednat o kombinaci všech faktorů, jako tomu bylo například při teroristickém útoku v Paříži.

4.4 Varianty boje proti terorismu

Pro prevenci a boj proti terorismu není důležité pouze vyhodnocení hrozby, ale také správná volba přístupu. První zemí, která se pokusila globální postupy formulovat, byly Spojené státy, které mají v této oblasti velmi specifický a nekompromisní postoj. Protiterorismus a protiteroristická politika a postupy jsou velmi klíčové a udávají směr dalšímu vývoji situace. Jako protiterorismus jsou rozuměna všechna opatření a činnosti, které jsou prováděny s cílem prevence, eliminace a odstranění teroristických aktivit. (Brzybohatý, 1999, s. 52). V zásadě jsou rozlišovány dva typy a tedy přímá válka

s terorismem, která představuje militantnější formu nebo boj s terorismem, který spočívá spíše v preventivních opatření a vyjednávání. Zvolená forma se odvíjí od mnoha faktorů a není možné říci, který typ představuje lepší volbu vzhledem k tomu, že oba typy mají své klady i zápory. Velmi výrazná je v tomto případě nejednotnost členských států OSN. Jednotlivé státy volí odlišné postupy, což ve velké míře narušuje koordinaci protiteroristických aktivit na půdě OSN. Nejvýraznějším mezníkem byl i v tomto případě teroristický útok 11. září 2001, kdy došlo k zásadní změně na globální úrovni. Právě po těchto útocích se jednotlivé státy začaly přiklánět na stranu boje či války s terorismem a začaly více diskutovat, zda je použití přímé vojenské síly tím nejlepším způsobem. V tomto směru se nejvíce vyhranily USA s konceptem válka s terorismem, se kterým přišel bývalý prezident G. W. Bush. Ten byl přesvědčen, že jiná cesta k vítězství nevede a tato forma je nejúčinnější a nejefektivnější. Koncept G. W. Bushe zvedl v Evropě velkou vlnu výhrad k tomuto přístupu, což vedlo k dalším neshodám v rámci členských států OSN (Eichler, 2006, s. 177 – 179).

I přes jednotlivé názory členských států, je nutné podotknout, že pokud se jedná o islámsky orientovaný terorismus, zvolení správného postupu je velmi komplikované a obtížné, protože proti víře nelze racionálně bojovat.

4.4.1 Válka proti globálnímu terorismu

Jak již bylo zmíněno, válka proti terorismu vychází především z administrativy G. W. Bushe a je typická pro státy, které se cítí být natolik silné, že mohou podnikat samostatné akce a volí spíše unilateralistický přístup. Jak již bylo uvedeno, tento přístup je typický převážně pro USA, které ve velké míře spoléhají na svou technologickou, strategickou a početní převahu nad teroristickou organizací. I přesto, že preemptivní údery USA mohou být velmi účinné, jedná se o přímou vojenskou odpověď na nepřímou strategii, což je zdrojem kontroverze. S teroristy totiž nelze vést válku, tu může stát vést s jiným státem či koalicí, za což není možné teroristické organizace považovat. Mimo jiné také válku s terorismem nelze vyhrát vzhledem k decentralizovanému charakteru organizací a síťové struktuře, která znemožňuje dostat se k základně organizace. Tento způsob boje může také zkomplikovat postoj teroristů, kteří neuznávají žádná pravidla, práva ani zákony a jejich cílem může být prakticky cokoliv a kdokoliv. Další velkou

slabinou je také fakt, že vojenská odpověď teroristům poskytuje důvod pro další agresivní útoky a bývá podnětem pro rozšíření terorismu, jako tomu bylo v roce 2004 v Madridu nebo v roce 2005 v Londýně (Eichler, 2006, s. 177-179).

Unilateralismus USA může tedy vést spíše k eskalaci dané situace než k jejímu zlepšení. USA a další státy příklánějící se válce s terorismem by se proto měly vyvarovat neustálému rozšiřování oblasti svého působení a vytváření dalších hrozeb a rizik. Za dané situace může lépe fungovat dlouhodobé působení nevojenských nástrojů než krátkodobý zásah vojenských sil.

4.4.2 Boj proti globálnímu terorismu

Protikladem války s terorismem je boj proti terorismu. I přesto, že název se může zdát být obdobný, tyto dva přístupy se zásadně liší. Boj s terorismem je charakteristický dlouhodobým působením nevojenskými nástroji, prostředky a jednáním v souladu s mezinárodním právem. V zásadě klade důraz na prevenci konfliktu, za použití nástrojů politických, diplomatických, ekonomických a vojenské prostředky jsou použity až v nejkrajnějších případech. Adam Roberts z Oxford University (Eichler, 2006, s. 179) publikoval seznam hlavních bodů, které by měly být klíčové pro úspěšnou strategii boje proti terorismu, tyto body jsou následující:

- Důvěra veřejnosti v rozhodovací procesy.
- Důvěra veřejnosti v údaje zpravodajských služeb, ze kterých vychází důležitá politická rozhodnutí.
- Respektování právního rámce při každé operaci v rámci boje proti terorismu.
- Součástí boje je řešení problémů, ze kterých terorismus jako takový vyvěrá.

Tento přístup k vypořádání se s terorismem nemá pouze pozitiva, ale nese s sebou také mnoho negativních faktorů. Boj proti terorismu vyžaduje dlouhodobé působení na základnu problému, které je vysoce nákladné finančně, ale i technologicky a může danou zemi v tak dlouhém časovém úseku vyčerpat a je tedy dlouhodobě neudržitelný. V zásadě je cílem odstranění a eliminace příčin, aby se zamezilo dalším teroristickým útokům. Za hlavní slabinu této koncepce je považována absence okamžitých výsledků a řešení, které vyžadují dlouhé časové hledisko. Často je boj s terorismem označován za ustupování

terorismus a nečinnost. Naproti válce s terorismem, má ale forma boje větší šanci na úspěch, nejen protože se soustředí na příčiny, ale také neútočí na vrchol organizací, ale působí na jejich základnu. (Eichler, 2006, s. 179-180). Brzybohatý (1999, s. 52 -57) považuje za klíčové strategie boje s terorismem spolupráci a efektivní kooperaci všech států, formulování globální protiteroristické politiky a vedení boje proti pravým příčinám útoků. Jako nejdůležitější složka jsou vnímány zpravodajské složky, které nesou velkou zodpovědnost v oblasti rozhodování o dalším postupu. Nejdůležitějšími informacemi, které zpravodajské služby poskytují jsou informace potencionálních cílech útoku, jejich charakteristice, plánech a taktikách útočníků, identifikaci možných útočníků, teroristických skupin nebo prostředníků.

Boj s terorismem je typický pro Evropskou unii, jejichž multilateralismus klade větší důraz na zapojení, co nejvíce států a organizací ve snaze vytvořit, co největší síť spolupráce a působit na oblast politiky, diplomacie, financí, migrace a dalších oblastí.

4.5 Rozdílné přístupy v rámci OSN

I přesto, že již byla nejednota v rozhodování a přístupu na půdě OSN několikrát nastíněna, je nutné identifikovat konkrétní oblasti a země, které se daných rozhodovacích procesech nejvíce odlišují. Nejvýznamnější zdroje nesouladu jsou vnitropolitická situace daných zemí, zahraniční politika, geografická poloha, legislativa, ekonomická situace nebo historie.

Na základě předchozího rozboru variant boje proti terorismu panují největší odlišnosti mezi Spojenými státy a EU. Nejen, že tyto dvě velmoci vnímají terorismus odlišně, ale také k němu naprosto rozdílně přistupují. V první řadě by měla být pozornost věnována samotnému vnímání hrozby. Pro EU hrozba terorismu představuje domácí jev, proti kterému je nutné se bránit působením vnitřních nástrojů, ale USA chápe terorismus jako jev působící zvenčí a snaží se tedy bojovat mimo vlastní území. Dalším zásadním rozdílem je unilateralismus USA a multilateralismus evropských států, které ve velké míře ovlivňují jejich další postupy proti terorismu. USA často kritizuje státy EU za podcenění hrozby terorismu a naopak evropské státy kritizují USA za vojenské útoky, které nejsou vždy v souladu s mezinárodním právem, jsou kontroverzní a mohou vést

k další radikalizaci. Právě tyto neshody zakládají problém konsenzu členských států OSN při řešení závažných problémů (Eichler, 2006, s. 202-260).

EU a její postoj je tedy velice odlišný od postoje USA. Nejen, že se přiklání spíše k nevojenským zásahům a diplomatickému řešení, ale snaží se také v maximální míře dodržovat lidská práva i v takových případech jako je terorismus. Ať už tedy daná osoba či organizace spáchala jakýkoliv čin, snaží se nenarušit nijak základní práva. Tento koncept je ukotven ve strategii Společné zahraniční bezpečnostní politiky a v tomto duchu je také postupováno. Právě všechny tyto odlišnosti brání vytvoření celosvětové koalice proti terorismu, k jejímuž vytvoření už vyzývala nejen EU. Realizaci brání nejen výše zmíněné rozdílnosti mezi EU a USA, ale rozdílnosti mezi dalšími státy a fakt, že terorismus doposud není globálně definován. Řešením by v tomto případě mohlo být sloučení strategií a nalezení kompromisu mezi strategiemi, které by se mohly vzájemně ovlivňovat a doplňovat (Eichler, 2006, s. 202-260).

5. PŘÍPADOVÉ STUDIE

V následujících podkapitolách budou představeny případové studie organizací al-Kájda a Islámská stát (IS), na kterých bude poukázáno na konkrétní charakteristiky, strukturu a metody teroristických organizací, kterým se teoreticky věnovala druhá kapitola. Následně budou také nastíněny a rozebrány konkrétní postupy, které aplikovala OSN.

5.1 al-Kájda

Teroristická organizace al-Kájda je vzhledem k decentralizované struktuře a svým základních charakteristikám považována za prvního představitele globálního terorismu. Vznik al-Kájdy je datován do období 80. let 20. století v souvislosti se sovětsko-afghánským konfliktem. Tento konflikt je pokládán za nejvýznamnější bipolární konfrontaci v oblasti mezinárodních vztahů, který do jisté míry položil základy utváření novodobých teroristických organizací. Právě v důsledku invaze Sovětského svazu do Afghánistánu s cílem udržet tamní prokomunistickou stranu se zvedla vlna odporu a nenávisti vůči komunismu a Sovětskému svazu. Intervence Sovětského svazu byla v mnoha ohledech zbytečná vzhledem k tomu, že nebyly realizovány žádné zásadní kroky pro udržení komunistického režimu. Boj byl vyčerpávající pro obě strany a v Afghánistánu, že začal formovat odboj, který spojovala především ochrana islámu. Odboj rekrutoval stovky i tisíce islámských dobrovolníků, kteří byly cvičeni a spojovala je víra v islám. Po ukončení konfliktu tyto skupiny již neměly proti čemu bojovat na svém území a začali hledat své uplatnění jinde (Makariusová, 2013, s. 69-71).

Al-Kájda označována také jako radikálně ideologické hnutí funguje na principu nábožensko-ideologického propojení svých stoupenců, kteří bojují za vytvoření globálního džihádu, který vychází z radikálního islámského fundamentalismu. Teorie globálního džihádu vychází především z myšlenek Dr. Abdullaha Azzama, který tvrdil, že jediná možnost jak v islámu uspět, je vytvoření islámské komunity neboli společenství věřících, a to na základě ozbrojeného boje neboli džihádu. Dr. Abdullah Azzam mimo jiné stojí také za vznikem al-Kájdy, která se postupně vytvořila z provozního centra, které založil s Usámou bin Ládinem. (Makariusová, 2010, s. 184-185).

Al-Kájda před 11. 9. 2001

Jak již bylo zmíněno al-Kájda vznikla jako teroristická organizace sdružující dobrovolníky, kteří chtěli ochraňovat a šířit islám. Již od počátku se tedy jednalo o silně náboženskou organizaci založenou na radikálním přístupu. Od všech členů se očekává přesné dodržování zásad Koránu a služba Alláhovi. I přesto, že se samotná organizace zrodila v Afghánistánu, její bojovníci se začínají přesouvat i do dalších oblastí a mnoho dobrovolníků se k tomuto hnutí hlásí i z okolních zemí, což pro al-Kájdu znamená fungování nejen na úrovni národní, ale postupně také regionální. Mimo to al-Kájda vznikla také pro podporu jiným skupinám či jednotlivcům v naplňování globálního džihádu. Hlavní struktura organizace je tvořena po roce 1991, kdy byl Usáma bin Ladin vyhoštěn ze Saudské Arábie a přesouvá se do Súdánu. K jeho vyhoštění dochází proto, že obviňuje královskou rodinu z podřízenosti USA vzhledem k intervenci OSN a zásahu armády Spojených států v souvislosti s obsazení Kuvajtu Saddámem Husajnem. Usáma bin Ladin v následujících letech přesně stanovuje hierarchii organizace, jednotlivé části a výbory a pevně zakořeňuje nejen nenávist vůči nevěřícím, ale převážně USA. Struktura organizace je jasně definovaná, má své konkrétní vedoucí a odpovídá schématu struktury terorismu, které již bylo zmíněno v kapitole charakteristik teroristických organizací (Makariusová, 2010, s. 194-195). Hlavní základy al-Kájdy se do roku 2001 nacházely hned na několika místech a postupně se přesouvaly. Prvním působištěm jádra byla na přelomu 80. a 90. let Saudská Arábie, následně to byl Súdán až do roku 1996 a mezi lety 1996 a 2001 byl štáb a tvrdé jádro přesunuto do Afghánistánu. Útočiště není vedení al-Kájdy poskytnuto zadarmo. Súdán i Afghánistán si za poskytnutí žádají značné finanční obnosy. (Makariusová, 2013, s. 95). Postupně se s k organizaci i další dobrovolníci po celém světě, které tvoří tzv. buňky složené z desítek radikalizovaných dobrovolníků ochotných chránit své náboženství a jak uvádí Makariusová (2010, s. 194): „Poprvé v lidské historii můžeme definovat jednoznačné negativum globálního celosvětového propojení, a tím je globální rozptyl nestátních aktérů za účelem prosazení vlastních cílů, kdy je jako nástroj naplnění cílů zvolen terorismu.“

Co se týká teroristických útoků provedených al-Kájdou v období před 11. září 2001 je nezbytné zmínit dva nejzávažnějších, které byly namířeny proti Spojeným státům, ale cílem byl Africký kontinent. Prvním útokem bylo napadení americké ambasády

v Nairobi 7. srpna 1998. Jednalo se o první sebevražedný útok al-Kájdy a projev nenávisti vůči USA. Další útok o, který je nezbytné zmínit je útok na americký torpédoborec USS Cole v roce 2000, který v době teroristického útoku kotvil ve městě Aden v Jemenu. Tento útok se velmi vymyká dosavadním strategiím teroristů, poněvadž teroristé nikdy neútočí na ozbrojené složky, což se stalo v tomto případě (Makariusová, 2013, s. 110-112).

Teroristický útok 11. 9. 2001

11. září znamenalo zásadní přelom nejen pro al-Kájdu, ale i pro systém mezinárodních a bezpečnostních vztahů na celém světě. Tímto napadením se naprosto změnilo chápání slova terorismus a toho, čeho jsou teroristé schopni. Plán teroristického útoku na budovy World Trade Center pocházel již z 90. let. Navrhl je Ramzi Yusuf, který chtěl dát najevo svou nenávist vůči západu, USA a křesťanské civilizaci. Zároveň mělo toto napadení vyvolat válku mezi Islámským světem a USA. K samotnému útoku došlo 11. září 2001, jak již bylo několikrát zmíněno. Na únosu letadel se podílelo devatenáct útočnicků, kteří patřili pod různé buňky napojené na al-Kájdu, celkem se tedy jednalo o únos čtyř letadel. První dvě letadla narazila do budov World Trade centre, cílem třetího letadla byl Pentagon a čtvrté letadlo mělo údajně zničit Bílý dům ve Washingtonu D. C., ale havarovalo v Pensylvánii. Celkový počet obětí se vyšplhal na tři tisíce a šest tisíc bylo zraněno. To, že se opravdu jednalo o globální terorismus, potvrzuje fakt, že se jednalo o občany více než devadesáti zemí.

Al-Kájda po 11. 9. 2001

Po útocích 11. září 2001 došlo ke změně fungování al-Kájdy a také celkové struktury organizace. Vůdci hnutí se rozhodli šířit své myšlenky a přesunuli se do zemí severní Afriky, Asie i Evropy, kde spolupracovali s dalšími organizacemi Islámské fronty, uvedenými v předešlém schématu. Al-Kájda po útocích na World Trade Centre čím dál více rozšiřovala základnu svých přívrženců a začalo se k ní přidružovat čím dál více malých skupinek muslimů, kteří velmi často patří k druhé generaci muslimů žijící na daném území. Právě útokem 11. září se působnost al-Kájdy přesouvá i na globální úroveň s velmi stabilní decentralizovanou strukturou, která se rozdělila do mnoha poboček a větví al-Kájdy. Právě proto je i v současné době velmi těžké vymezit, zda daná skupina

či odnož spadá do existujícího rámce al-Kájdy nebo je pouze napojena na odborníky či jiné příslušníky této organizace. Spolu s rozšiřováním sítě a vzniku dalších buněk roste také náročnost na řízení takové organizace, tomu ale velmi napomáhal rozvoj technologií, internetu, bezmezná víra a silnému náboženskému fundamentalismu a také sebevražednému terorismu jako nové formy terorismu. Sebevražedný terorismus patří k nejnebezpečnějším formám vzhledem k tomu, že velmi radikalizovaní muslimští dobrovolníci jsou schopni a odhodláni zabít stovky lidí a obětovat i svůj život (Makariusová, 2010, s. 194-197).

Mimo změny ve struktuře a fungování bylo možné zaznamenat také změny v chápání al-Kájdy jako takové. Po útocích na Spojené státy je velmi sporné, zda je možné i nadále používat označení teroristická organizace vzhledem k tomu, že již není charakteristická určitým sídlem či vedením, jehož příslušníci se rozmístili do jiných zemí, jak bylo uvedeno. Al-Kájda se v této stává spíše zastřešující entitou pro jednotlivce, skupiny či další větve al-Kájdy, které jsou odhodlány naplňovat globální džihád. Mezi nejznámější teroristické organizace, které jsou na al-Kájdu napojeny patří: Haqqaniho skupina, která působí na afghánsko-pákistánské pomezí, Lashkar-e-Tayiba v jižní Asii, Al-Kájda na Arabském poloostrově, Jemmah Islamiyah, v jihovýchodní Asii, Al-Kájda v Pákistánu a Afghánský Taliban (Makariusová, 2013, s. 124-152).

Strukturu po útocích 11. září také uvádí Jones G. Seth (2011, s. 64-94), který ji rozděluje následovně:

1. Centrální al-Kájda
2. Přidružené skupiny
3. Spolupracující skupiny
4. Spolupracující jednotky
5. Jednotlivci

Po teroristických útocích v New Yorku došlo vzápětí k několika dalším, ke kterým se al-Kájda veřejně přihlásila. V roce 2004 to byl teroristický útok v Madridu, který je považován za první ne sebevražedný útok, který byl proveden útočníky napojenými na al-Kájdu. Při tomto útoku zemřelo 191 lidí a 2000 lidí bylo zraněno. S útočníky byl veden soudní proces, kde bylo odsouzeno přes 20 lidí na 40 let odnětí svobody. Dalším útokem v pořadí byl teroristický útok v Londýně v roce 2005 a jednalo se o první agresi v západní

Evropě. Za útokem stáli čtyři útočníci, z nichž tři byli občané Velké Británie a původem z Pákistánu a jeden útočník byl původem z Jamajky (Makariusová, 2013, s. 139-141). Teroristický útok v Londýně je také označován za první případ homegrown terrorism. V zásadě se jedná o terorismus vznikající na půdě nemuslimských zemí, kde se daný útočník narodil, ale jeho zemí původu bývají právě muslimské země. Homegrown terrorism se rozvíjí nejvíce v posledních letech a nejvíce se na jeho vzniku podílí faktory jako je integrace dané osoby do společnosti, vzdělání, zaměstnání, ochota se přizpůsobit a pochopit tradice a hodnoty země, ve které žije (Olsson, 2014, s. 2).

V případě zaměření se na postupný vývoj výše zmíněných teroristických útoků je zde možné aplikovat teoretický přístup Marca Sagemana (2004, s. 137), který rozděluje teroristické útoky dle původu útočníka, bydliště útočníka a cíle samotného útoku:

1. *Útočník pochází ze země A, žije v zemi B, cílem útoku je země C.*

Útok 11. září 2001 v New Yorku – útočníci pocházeli z Egypta, Saudské Arábie, Spojených arabských emirátů, a Libanonu, část útočníků žila v Německu a část na v regionu... a útok byl proveden na území Spojených států (Makariusová, 2013, s. 113-115).

2. *Útočník pochází ze země A, žije v zemi B, cílem útoku je země B.*

Útok 11. března 2004 v Madridu – útočníci pocházeli ze zemí Blízkého východu, žili na území Španělska a útok byl proveden v hlavním městě Španělska Madridu (Makariusová, 2013, s. 140).

3. *Útočník pochází ze země B, jeho původ je země A, žije v zemi B a cílem útoku je země B.*

Útok 7. 7. 2005 v Londýně – útočníci se kromě jednoho narodili ve Velké Británii a měli britské občanství, všichni žili ve Velké Británii, kde také spáchali teroristický útok. Původem byli všichni z oblasti Blízkého Východu (Makariusová, 2013, s. 140-141).

5.1.1 Přístup OSN k al-Kájdě

Přístup OSN k hrozbě globálního terorismu byl již z všeobecného pohledu rozebrán ve třetí kapitole. V této podkapitole budou zmíněny nejdůležitější kroky a rysy přístupu OSN k teroristické organizaci al-Kájda. Do postupu OSN se nejvíce promítají názory členů RB, kam patří Čína, Francie, Velká Británie, Rusko a USA, jejichž postoj

je pro tento případ klíčový. Vzhledem k tomu, že tyto země disponují právem veta, do značné míry výsledek rozhodování závisí právě na nich.

Boj proti terorismu spadá do kompetencí RB, Protiteroristického výboru a Výboru 1540 (United Nations, 2012). Mimo tyto orgány v souvislosti s al-Kájdou hraje velmi významnou roli také Sanction Committee, která řídí sankční režimy. Pro al-Kájdu byl v roce 1999 na základě přijetí rezoluce 1267 ustanoven výbor: Al-Qaida/Taliban Sanction Committee, který se snaží udržitelným způsobem eliminovat a odstranit teroristické aktivity al-Kájdý především prostřednictvím následujících nástrojů: zmrazení finančních prostředků a omezení ekonomických zdrojů, zbrojní embargo, zákaz cestování a vedení konkrétních osob a subjektů, kteří jsou hrozbou pro mezinárodní mír na takzvaných Sanctions List (United Nations, 2016).

Jedním ze základních nástrojů, jak již bylo zmiňováno, jsou rezoluce. Co se týká boje OSN z al-Kájdou je možné zmínit hned několik významných rezolucí. Jednou z prvních rezolucí byla rezoluce 1189, která byla schválena po teroristických útocích v Nairobi a Keni. Tato rezoluce důrazně odsuzuje tyto a i další takové činy a žádá všechny členské státy OSN, aby se snažily eliminovat a zabránit terorismu ve všech jeho formách a projevech (United Nations, 1998). K útokům v Nairobi a Keni se vrací také rezoluce 1333 přijatá v roce 2000, která se věnuje nejen teroristickým aktivitám al-Kájdý, ale také celkové situaci v Afghánistánu. Odsuzuje podporu al-Kájdý Tálibánem, který jim poskytuje finanční prostředky pro výcvik a rozvoj svých teroristických aktivit. Mimo jiné OSN hrubě kritizovala ukrývání Usámy bin Ládina právě vůdci Tálibánu. Snaha tlačit na Tálibán a vůdce al-Kájdý prostřednictvím vydaných rezolucí neměla žádoucí efekt a v souvislosti s přijetím rezoluce 1333 byla uvaleno také vojenské embargo na části Afghánistánu, které byly pod přímou kontrolou Tálibánu (United Nations, 2000). Asi nejvýznamnější rezolucí přijatou v řízení s al-Kájdou je rezoluce 1373, která byla přijata bezprostředně po teroristických útocích na World Trade Centre v New Yorku 11. září 2001. Mimo vytvoření Protiteroristického výboru zde OSN zdůraznila a vyzvala všechny státy k boji proti terorismu a vykonávání uvedených kroků v souladu s Chartou OSN. Za základní nástroj OSN považuje zmrazení finančních prostředků, ke kterému vybídla RB všechny členské státy (United Nations, 2001). Další rezolucí, která se vztahovala k útokům v New Yorku, byla rezoluce 1378 přijatá téhož roku. Tato rezoluce v zásadě

legitimovala intervenci do Afghánistánu, vzhledem k úryvku textu rezoluce, který říká „nutnost převzetí mezinárodní odpovědnosti za vykořenění terorismu.“ Na základě této rezoluce USA provedly intervenci 7. října 2001 pod názvem Operace Trvalá svoboda, díky které byly zničeny převážně výcvikové tábory a centra teroristické organizace (Makariusová 2013, s. 53). Vzhledem předchozím událostem a faktu, že první uvalení embarga nemělo požadovaný výsledek, RB v roce 2000 v rezoluci 1390 rozšířila toto opatření na jakékoliv dodávky Tálibánu, al-Kájdě a všechny jejich společníky bez ohledu na jejich umístění (Sipri, 2016). Další velmi důležitou rezolucí je rezoluce 1526 přijatá v roce 2004 v souvislosti s bombovými útoky v Madridu. Tato rezoluce opět jako předešlé apeluje na členské státy, aby spolupracovaly a naplňovaly rezoluci 1373, aby bylo dosaženo míru a bezpečnosti pro všechny. Odsuzuje všechny organizace, skupiny i jednotlivce spolupracující s al-Kájdou či Tálibánem vzhledem jejich činům ohrožující bezpečnost civilních občanů. Znovu také zdůrazňuje nejdůležitější kroky protiteroristických aktivit a to zmrazení financí, zabránění jakýmkoliv dodávkám zbraní, střeliva, vojenského vybavení, dopravních prostředků či dalších technické pomoci. Mimo to ukládá členským státům, aby zabránili vstupu těmto skupinám či průjezdu jejich území a podstoupily všechny nutné kroky k zastavení jejich činností (United Nations, 2004). Mezi jednu z posledních rezolucí, která se intenzivně zabývala problematikou aktivit al-Kájdy je rezoluce 1617, kterou RB přijala v roce 2005. Tato rezoluce se zabývá opětovným odsouzením al-Kájdy, Tálibánu i Usámy bin Ládina a klade důraz na všechny předchozí přijaté rezoluce a jejich naplňování. Dále se věnuje efektivnosti monitorovacích skupin tzv. Monitoring Team a bezpečnosti letecké dopravy. Za hlavní úkol Monitoring Team pokládá shromažďování, vyhodnocování a sledování teroristických činností a předkládání výsledků ředitelství CTC. Dále klade důraz na vyhodnocování doporučení CTC hlavami jednotlivých států. Poprvé je v této rezoluci také zmíněna možnost ochrany výbušnin, chemických, biologických, radiačních a případně i jaderných materiálů, aby bylo zamezeno jejich získání teroristickými organizacemi (United Nations, 2005). Poslední rezolucí, která by měla být v této podkapitole zmíněna je rozsáhlá rezoluce reflektující doposud přijaté rezoluce týkající se al-Kájdy a tedy rezoluce 2083 přijaté v roce 2012. Tato rezoluce opětovně klade důraz na

postupy proti al-Kájdě a převážně na dodržování a doplňování sankčních listů (United Nations, 2012).

Nakonec je nutné také stručně popsat přístup USA, protože jak již bylo zmíněno, přístup OSN je ve velké míře ovlivněn názory členských států a v tomto případě USA zaujímá nejvýraznější a nejodlišnější postoj. Pro boj s terorismem mají USA vypracované dva klíčové dokumenty a to Global War on Terrorism (GWOT), který se věnuje diplomatickým a vojenským nástrojům a National Strategy for Combating Terrorism (NSCT). Přístup USA k hrozbě terorismu se v současné době velmi liší od přístupu v době prezidenta G. W. Bushe. Bushova administrativa se stavěla k terorismu velmi razantně a měla podobu spíše militaristicky a unilateralisticky orientované strategie, která se přikláněla spíše k preemptivním opatřením. Se zvolením prezidenta Baracka Obamy se tento přístup změnil a protiteroristické strategie USA se dnes přiklání spíše k multilateralismu, preventivním opatřením a dlouhodobému působení na příčiny terorismu namísto jednorázových akcí. Zároveň se také změnil cíl protiteroristických aktivit USA vzhledem k tomu, že za Bushovi administrativy byl za cíl považován mezinárodní terorismus jako takový, v současné době je to pouze al-Kájda (White house communications agency washington DC, 2006).

5.2 Islámský stát

Takzvaný Islámský stát je v současné době jednou z nejdiskutovanějších teroristických organizací, která se veřejně hlásí ke všem nedávným teroristickým útokům. Zda je označení teroristická organizace na místě, je velmi sporné, protože je spíše přirovnáván k armádě a jako vhodnější označení se nabízí vojenská džihádistická skupina. Stejnou otázku si kladou také Weiss a Hassan (2015, s. 15), kteří pro lepší porozumění charakterizují IS takto: „ISIS je teroristická organizace, ale nejen to. Jeho příslušníci jsou rovněž mafiánští mistři ve využívání desítky let zavedeného mezinárodního šedého obchodu s ropou a zbraněmi. Je to konvenční armáda, která mobilizuje a nasazuje pěšáky s profesionálním přístupem, který dokázal imponovat i příslušníkům armády USA. ISIS je rovněž dědicem ještě staršího nepřítele než je al-Kájda.“

IS je sunnitskou džihádistickou organizací za jejíž hlavní cíle je považováno obnovení chalífátu, tedy muslimského státu, který bude založený na právu šaría (Zachary,

2015). Vůdce IS Abú Bakr al-Bagdádí, který je o brzkém znovuvytvoření chalífátu přesvědčen zdůraznil: „Pokud budou muslimové silní, chalífát bude opět sahat až do Španělska, a dokonce porazí i Řím.“ IS se od počátku prezentuje jako sunnitská diskriminovaná menšina v Iráku a později také v Sýrii, která se snaží prostřednictvím násilí a teroristických útoků snažit vést válku s křesťany, židy a západním světem, jehož hodnoty neuznává (Weis a Hassan, 2015, s. 12 - 16).

Historie vzniku Islámského státu spadá do 90. let 20. století i přesto, že za oficiální rok vzniku je označován rok 2014. IS tedy fungoval již daleko dříve, ale v průběhu let měnila organizace svůj název, strukturu a území, kde působila a další organizace, se kterými spolupracovala. Za zakladatele IS je považován Abu Musab al-Zarqawi, který pocházel z Jordánska a i v jeho případě hraje do jisté míry důležitou roli sovětsko-afghánský konflikt, díky němuž se Zarqawi poprvé seznámil s radikální islámskou ideologií a poté také Usámou bin Ládinem. Velmi důležité je období po roce 2004, kdy Zarqawi založil odnož al-Kájdy v Irák a poté se tato odnož spojila s dalšími skupinami a změnila svou strukturu a také název na Islámský stát v Iráku - Islamic state in Iraq, ISI (Cfr backgrounders, 2015). Velmi klíčovým obdobím bylo pro zrod IS v dnešní podobě vypuknutí občanské války v Sýrii v roce 2011. IS již tedy, neoperoval pouze na území Iráku, ale také postupně na území Sýrie, kde Asadův režim ve velké míře usnadňuje a podněcuje vytvoření skupin radikálních sunnitů. V následujících letech se IS rozšířil do dalších oblastí a postupně se jeho řad hlásilo čím dál více dobrovolníků. IS má stejně jako v případě al-Kájdy velmi dobře propracovanou vedoucí strukturu vzhledem k tomu, že většina příslušníků vedení, kteří se podílejí na nejdůležitějších rozhodnutích, sloužila v armádě Saddáma Husajna nebo byla součástí jeho bezpečnostních složek (Weis a Hassan, 2015, s. 15). Další posun IS zaznamenal po spojení s Frontou an-Nusrá, která vojenskou organizací napojenou napojena na al-Kájdu. Toto spojení mělo napomoci rozšíření IS a napravení dosavadní pověsti na území Sýrie (Weis a Hassan, 2015, s. 163). V roce 2013 došlo k další změně jména skupiny a to na Islámský stát v Iráku a Levantě (Islamic state of Iraq and ash- Sham, ISIS či ISIL). Tento název odkazuje na klíčové území nazývané Levanta, které zahrnuje oblast zemí východního Středomoří, zejména tedy Sýrii, Libanon, Palestinu, Jordánsko, Izrael a někteří autoři mluví také o Kypru či částech Turecka (Cfr backgrounders, 2015).

Z předešlého textu tedy vyplývá, že se název skupiny měnil spolu s aktuálními ambicemi jednotlivých vůdců organizace. V současné době se hovoří o Islámském státu, což dává jasně najevo, že se již IS neomezuje pouze do určitých oblastí, ale předpokládá daleko větší rozsah. V červnu roku 2014 současný vůdce Abú Bakr al-Bagdádí prohlásil dosavadní ovládané území IS za chalífát a sám sebe za chalífu (Weis a Hassan, 2015, s. 17). Toto prohlášení způsobilo významný nárůst dobrovolníků do řad bojovníků IS. Údaje z prosince roku 2015 hovoří o dobrovolnících z osmdesáti šesti zemí světa, přičemž více než polovina zahrnuje dobrovolníky z oblasti Blízkého východu a také severní Afriky. V současné době je IS označována jako nejbrutálnější teroristická organizace, které jsou připisovány násilné teroristické útoky mířené na civilní obyvatelstvo. Teroristické útoky, ale nejsou to jediné. Je nutné zaměřit se také na důsledky jejich působení v regionu ne pouze na jednotlivé útoky na evropském kontinentu. Jedná se především o naprosté zničení mnoha měst zejména na hranicích mezi Tureckem a Sýrií, v Iráku a k největším škodám stále dochází právě v Sýrii. Zde došlo v květnu roku 2015 ke zničení velké části památek ve městě Palmýra, které je na seznamu dědictví UNESCO. Jednalo se o velmi zachovalé ruiny budov inspirované antickým stylem Řeckořímské říše. Mimo to má zásadní dopad také současná vnitropolitická situace, na které IS ve velké míře podílí. Sýrie se stala hlavním světovým zdrojem uprchlíků, vzhledem k násilným bojům, které způsobily zhruba šest a půl milionu Syřanů vysídlených v rámci Sýrie a zhruba čtyři miliony emigrantů, z nichž většina zůstala v přechodných táborech v okolních zemích, a velmi malé procento uprchlíků se rozhodlo požádat o azyl v Evropě (Bbc news, 2016).

Vymezení teroristických útoků ze strany IS je velmi obtížné, jelikož je komplikované rozlišit útoky v rámci bojů a samotné teroristické útoky. V nedávné době, ale došlo k několika útokům, které ve velkém rozsahu ovlivnily současný systém mezinárodních bezpečnostních vztahů a nejvíce postoj evropských zemí. Za zásadní teroristický útok v období po vyhlášení chalífátu IS je možné pokládat útok 13. listopadu 2015 v Paříži. Tento útok zahrnoval sérii několika ataků na více místech ve středu Paříže a zahynulo sto třicet osob. Pro útoky bylo vybráno několik velmi frekventovaných míst, aby byl účinek sebevražedného útoku co nejefektivnější. Právě tento útok vzbudil mezi evropskými zeměmi velký rozruch a začala se formovat nová strategie přístupu

evropských zemí (Cnn, 2015). Další útokem, který také velmi zasáhl současný pohled na problematiku terorismu, byl útok 22. března 2016 v Bruselu. I v tomto případě se jednalo o sérii několika útoků, z nichž k jednomu došlo ve stanici metra poblíž budov evropských institucí. Fakt, že došlo k útoku tak blízko vyvolalo téměř ve všech členských zemích EU obavy a snahu posílit obranu Evropy a evropských hodnot. Belgii je v poslední době věnována velká pozornost, protože se stává významným zdrojem desítek muslimů, kteří se dobrovolně hlásí do řad bojovníků IS. Převážně se hovoří o částech Bruselského regionu obcí Molenbeek a Schaerbeek, kde žijí početné muslimské komunity, a odhaduje se, že odsud pochází většina dobrovolníků do džihádistických skupin IS (Cnn, 2016).

5.2.1 Přístup OSN k Islámskému státu

Stejně jako v případě al-Kájdý i zde je nutné zaměřit se na konkrétní přístup OSN k takzvanému Islámskému státu. Jednotlivé kroky a postup OSN ve velké míře vychází z přijatých rezolucí na základě teroristických aktivit al-Kájdý. Základním dokumentem je v tomto případě rezoluce 2253, která byla jednomyslně přijata v roce 2015. Tato rezoluce velmi obsáhle reflektuje dosavadní situaci na Blízkém východě a intenzivně se věnuje oblasti Iráku a Sýrie, kde působí IS. Tato rezoluce byla vytvořena především na základě iniciativy USA a Ruské federace, které se dohodly na kooperaci v oblasti protiteroristických aktivit a považují ji za klíčovou v boji proti IS. Hlavním motivem pro přijetí této rezoluce byl nejen kritický stav v Sýrii a Iráku, ale také značná nespokojenost nad nedostatečným naplňováním rezolucí 1373, 1267, 1989 a 2199. Vzhledem k tomu, že OSN vychází z faktu, že IS je větví al-Kájdý odráží se to také v přijatých strategiích (United Nations, 2015a).

Přijetím rezoluce 2253 došlo k rozšíření Al-Qaida Sanctions Committee i na IS a tedy vytvoření ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee. Ke stejné změně došlo také v případě Al-Qaida Sanction List na ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions List. Jako klíčový nástroj v boji proti IS je označováno zmrazení finančních prostředků, boj proti financování a odstřižení finančních toků. Je to z důvodu velkého množství financí, kterými IS disponuje, což dokazuje fakt, že je IS označován jako teroristická organizace s největším kapitálem, která v tomto ohledu funguje jako stát. Takové množství finančních prostředků se vůdcům a zástupcům IS daří kumulovat prostřednictvím prodeje

zbraní, ropy, historických artefaktů, ochodu s lidmi, únosů a vydírání. Velký problém v tomto případě nastává u zamezení získávání finančních prostředků z aktivit provozovaných na území Sýrie či Iráku, které je pro OSN téměř nemožné kontrolovat. Jak tedy rezoluce říká je nezbytná spolupráce všech členských států a koordinace na mezinárodní úrovni, dále spolupráce ministrů financí a hlavně spolupráce se soukromým sektorem, aby byly odhaleny všechny obchody a aktivity, díky kterým je majetek IS tak vysoký. Hlavní kroky protiteroristické politiky jsou téměř identické s kroky realizovanými proti al-Kájdě či jakékoliv jiné teroristické organizace, mezi ty nejdůležitější patří: zákaz cestování, zbrojní embargo na skupiny, organizace a přidružené osoby IS a již tedy zmíněné odstrižení finančních toků. Mimo tyto opatření proti financování organizace je také kladen větší důraz na bezpečnostní opatření v rámci evropských států a také na nepřístupnost výbušnin či materiálů, ze kterých je možné výbušné zařízení vyrobit. Pro veškeré zmíněné kroky jsou klíčové informační toky, ze kterých do jisté míry vychází následující rozhodnutí. Proto se rozhodla OSN rozšířit Monitoring Team sledující al-Kájdu rozšířit také na aktivity IS. OSN si je v tomto případě vědoma urychlení technologií a transferů, které IS do jisté míry napomáhají rychlému postupu a brutálním útokům, jako tomu bylo například v případě teroristických útoků v Paříži. Celou organizaci a zajištění finančních prostředků v tomto případě zajistily anonymní převody mezi Francií a Belgií díky používání předplacených karet (United Nations, 2015a).

6. ZÁVĚR

V závěrečné části je nezbytné zodpovězení předem stanovených výzkumných otázek, které jsou následující:

- Jaké nástroje OSN v rámci boje proti terorismu používá nejčastěji?
- Které státy si v rámci boje proti teroristickým organizacím Islámský stát a al-Kájda počínají nejvýrazněji?
- Používá OSN při přístupu k organizaci Islámský stát stejné nástroje jako při přístupu k organizaci al-Kájda?

Pokud se zaměříme na přístup OSN komplexně, je možné pozorovat v obou případech největší důraz na ekonomické nástroje a tedy zaměření se na finanční zdroje organizace, které ve velké míře determinují možnost rozsahu aktivit teroristické organizace. Jedná se především o odstřížení organizace od finančních zdrojů, což lze považovat za nejčastější nástroj OSN v boji proti terorismu. Dalšími používanými nástroji jsou uvalení zbrojního embarga, zákaz cestování a zavedení osob spojených s teroristickými aktivitami na sankční seznam. Na zmrazení finančních prostředků navazuje snaha omezit veškeré aktivity teroristů, ze kterých by mohl být generován zisk.

Zaměření se na finanční prostředky OSN aplikuje v obou případech, ale více je tento postup znatelný v postupu proti IS, vzhledem k tomu, že tato organizace disponuje ve srovnání s jinými teroristickými organizacemi velkým množstvím finančních prostředků, jak bylo zmíněno v podkapitole věnované Islámskému státu.

Co se týká nejvýraznějších států, které se v boji proti terorismu v rámci strategií OSN angažují, je bezpochyby nejdůležitější přístup USA. V případě boje proti al-Kájdě je postavení Spojených států daleko významnější než v případě boje proti IS. Tento fakt dokládá například operace Trvalá svoboda, která byla vedena jako válka USA proti terorismu po útocích 11. září 2001. Výraznější postavení USA je možné pozorovat, protože ze strany USA je al-Kájda vnímána jako hlavní nepřítel a představitel současného terorismu. Naproti tomu, pokud je pohled soustředěn na IS, tak zde je zřejmý větší zapojení ze strany Ruska a členských zemí EU, což zapříčinily převážně nedávné útoky IS směřované na evropské státy. Dále je také více patrný multilateralistický přístup všech členských států s důrazem na preventivní opatření zaměřené na příčinu terorismu.

Přístup OSN jako takové a použité nástroje v obou případech jsou velmi podobné. V případě al-Kájdý i Islámského státu jsou používány především nástroje cílené na eliminaci finančních prostředků teroristických organizací a omezení aktivit, které mohou generovat příjmy do rozpočtů organizací. Velká podobnost přístupu je patrná především proto, že postupy proti IS vycházejí z kroků realizovaných v boji s al-Kájdou. Ve většině případů došlo pouze k rozšíření rezolucí a opatření také na aktivity IS a případně také další organizace.

Takzvaný Islámský stát je, v porovnání s al-Kájdou naprosto jinou skupinou s odlišnými strategiemi a nástroji. Hlavním cílem al-Kájdý je vymýtit západní vliv z muslimských zemí a vést válku proti zkorumpovaným režimům na Blízkém východě, kteří jsou pod vlivem USA. Naproti tomu záměr IS je znovuvytvoření chalífátů s vládou práva šaría a sjednocení všech muslimů na světě. Právě proto jsou tedy útoky IS mířeny na jakékoliv místo na světě a ne především na USA, jako tomu bylo u al-Kájdý. V případě IS se také OSN setkává s novou formou radikální islamistické organizace, která nerespektuje žádná jiná práva a nebrání se jakémukoliv brutálnímu činu. Razantnější postoj ze strany OSN a tedy všech členských států si také žádá alarmující situace, která nastala na územích ovládaných

V rámci celkového zhodnocení obou organizací je možné poukázat na fakt, že se takzvaný Islámský stát učí z chyb al-Kájdý a v jeho případě dochází k daleko většímu přenosu myšlenek a idejí do dalších států, kde jsou přebírány místními radikálními organizacemi. Islámský stát je možné považovat za daleko komplexnější problém, který vyžaduje dlouhodobé působení na základnu a jednotné přístup řešení všech členských států OSN. Fakt, že dochází k naprosto opačnému efektu a na povrch se dostává spíše nejednota a rozdílné názory jednotlivých států více problematizuje současnou situaci a neumožňuje přijetí globálního stanoviska a jednotné strategie v boji proti terorismu. Velice důležitá je kooperace států regionu Blízkého východu, jehož stabilita je v současnosti velice narušena nejen působením vybraných teroristických organizací. Dochází ke štěpení v dalších státech a narušování mezinárodních vztahů. Účelem bakalářské práce nicméně nebylo vyřešení problémů Blízkého východu nebo nalezení nástrojů pro snížení teroristických aktivit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury

- BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus, 1997. Edice 20. století. ISBN 80-85928-45-0.
- BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus*. Vyd. 1, Praha: Police History, 1999. ISBN 80-902670-1-7.
- DANICS, Štefan. *Politologické problémy světové politiky III*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. ISBN 80-7251-193-9.
- DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7.
- EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2.
- CHMELÍK, Jan. *Terorismus a možnosti jeho odhalování a vyšetřování*. In: ONDŘEJ, Jan a Pavel ŠTURMA, eds. *Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo: sborník mezinárodní konference : Praha, 31.10.2008*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Ediční středisko v nakl. IFEC, 2008. Sborníky. ISBN 978-80-87146-15-6.
- IBL, Petr. *Globální terorismus*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola Kalovy Vary, 2013. ISBN 978-80-87236-14-7.
- IBL, Petr. *Mezinárodní terorismus*. In: ONDŘEJ, Jan a Pavel ŠTURMA, eds. *Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo: sborník mezinárodní konference : Praha, 31.10.2008*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Ediční středisko v nakl. IFEC, 2008. Sborníky. ISBN 978-80-87146-15-6.
- JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy světa: v ekonomických souvislostech*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-326-4.
- JONAS, George. *Odveta - Mnichov 1972: skutečný příběh jedné izraelské protiteroristické operace*. Vyd. 2. Praha: Baronet, 2006. ISBN 80-7214-865-6.
- MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Kájdý*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN: 978-80-86855-95-0.

- MAKARIUSOVÁ, Radana. Transformace světového řádu: aktéři a globální vládnutí. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-295-0.
- MAREŠ, Miroslav. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903333-8-9.
- OLSSON, Peter Alan. The making of a homegrown terrorist: brainwashing rebels, in search of a cause. Santa Barbara: Praeger, An imprint of ABC-CLIO, LLC, 2014. ISBN 9781440831010.
- PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006, 407 s. ISBN 80-7201-615-6.
- SAGEMAN, Marc. *Understanding terror networks*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2004. ISBN 0812238087.
- SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5131-3.
- SMOLÍK, Josef a Tomáš ŠMÍD. Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010, 276s. ISBN 978-80-210-5288-8.
- TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana. Protiteroristické sankce jako příklady dobré správy. In: ONDŘEJ, Jan a Pavel ŠTURMA, eds. *Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo: sborník mezinárodní konference : Praha, 31.10.2008*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Ediční středisko v nakl. IFEC, 2008. Sborníky. ISBN 978-80-87146-15-6.
- WEISS, Michael a Hassan HASSAN. *Islámský stát: uvnitř armády teroru*. Brno: CPress, 2015. ISBN 978-80-264-0883-3.

Seznam internetových zdrojů

- BBC NEWS: Islamic State group. Crisis in seven charts* [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]
Dostupné z: <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>>
- CFR BACKGROUNDS: The Islamic State* [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://www.cfr.org/iraq/islamic-state/p14811>>

- CNN: Here's what we know about the Brussels terror attacks.* [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://edition.cnn.com/2016/03/23/europe/brussels-belgium-attacks-what-we-know/>>
- CNN: Paris massacre: At least 128 killed in gunfire and blasts, French officials say.* [online]. 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://edition.cnn.com/2015/11/13/world/paris-shooting/>>
- INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE: Historie.* [online]. 2015 [cit. 2016-05-20]. ISBN 978-80-86348-18-6. Dostupné z: <<http://www.osn.cz/osn/historie/>>
- INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE: Mezinárodní právo, mezinárodní terorismus.* [online]. 2005 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://www.archiv.osn.cz/mezinarodni-pravo/?kap=68>>
- INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE: Vše o OSN.* [online]. 2014 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-historie.pdf>>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: Dokumenty – terorismus. Definice pojmu terorismus.* [online]. 2009 [cit. 2016-05-20] Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: Protiteroristický výbor Organizace spojených národů.* [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/protiteroristicky-vybor-organizace-spojonych-narodu.aspx>>
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Reforma OSN.* [online]. 2012 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_mezinarodnich_organizacich/osn/osn_tematicky/reforma_osn.html>
- SIPRI: UN Arms Embargo on ISIL, Al-Qaeda and associated individuals and entities.* [online]. 2016 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.sipri.org/databases/embargoes/un_arms_embargoes/al-qaida-and-osama-bin-laden>

UNITED NATIONS: Security Council. Resolution 1189. [online]. 1998 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1189\(1998\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1189(1998))>

UNITED NATIONS: Security Council. Resolution 1333 (2000). [online]. 2000 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1333\(2000\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1333(2000))>

UNITED NATIONS: Security Council. Resolution 1373 (2001). [online]. 2001 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1373\(2001\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1373(2001))>

UNITED NATIONS: Security Council. Resolution 1373 (2001). [online]. 2001 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: *UNITED NATIONS: Security Council. Resolution 1526 (2004).* [online]. 2004 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1526\(2004\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1526(2004))>

UNITED NATIONS: Security Council. Resolution 1540 (2004). [online]. 2012 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://www.un.org/en/sc/1540/>>*UNITED NATIONS: Security Council. Resolution 1617 (2005).* [online]. 2005 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1617\(2005\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1617(2005))>

UNITED NATIONS: General Assembly Adopts global Counter – Terrorism Strategy. [online]. 2006 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://www.un.org/en/terrorism/strategy-counter-terrorism.shtml>>

UNITED NATIONS: Security Council. Resolution 2083 (2012). [online]. 2012 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2083\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2083(2012))>

UNITED NATIONS: Security Council Subsidiary Bodies: An overview. [online]. 2014 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<https://www.un.org/sc/suborg/en/>>

UNITED NATIONS: About the Counter-Terrorism Committee. [online]. 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <<http://www.un.org/en/sc/ctc/aboutus.html>>

UNITED NATIONS: Unanimously Adopting Resolution 2253 (2015), Security Council Expands Sanctions Framework to Include Islamic State in Iranq and Levant.

[online]. 2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z:
<<http://www.un.org/press/en/2015/sc12168.doc.htm>>

UNITED NATIONS: ISIL (Da'esh) & Al-Qaida Sanctions Committee. [online]. 2016
[cit. 2016-05-20]. Dostupné z:
<[https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/1267#work and mandate](https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/1267#work%20and%20mandate)>

*WHITE HOUSE COMMUNICATIONS AGENCY WASHINGTON DC: National Strategy
for Combating Terrorism.* [online]. 2006 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z:
<<http://handle.dtic.mil/100.2/ADA454914>>